DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Sobota, 4. februarja 1967

Št. 4, leto XXIV.

BOLJE POZNO KOT NIKOLI
— *Pa res kaže, da smo mu spomenik malo prekmalu postavili.*

Karikatura: ANDREJ NOVAK

Vsem občinskim svetom

21. januarja je bil v DELU objavljen poziv republiškega koordinacijskega odbora za pomoč vietnamskemu ljudstvu.

Ob ustanovitvi republiškega odbora je bil med drugim sprejet tudi sklep, da se enaki koordinacijski odbori ustanovijo tudi v vseh občinah. Ker so v republiški koordinacijski odbor vključeni tudi sindikati, ki naj bodo aktivni v organizaciji politične akcije in konkretne pomoči vietnamskemu ljudstvu v njegovem boju za svobodo in neodvisnost, v duhu stališča, ki ga je predsedstvo sprejelo že na svoji seji, pozivamo vse občinske svete, da se sindikati tudi v občini vključijo v te odbore in aktivno sodelujejo v vseh akcijah, ki jih bo organiziral koordinacijski odbor za pomoč vietnamskemu ljudstvu.

Republiški svet ZSS — podpredsednik Andrej Verbič

Ob zaključku redakcije

PREDSEDSTVO CELJSKIH SINDIKATOV O ODNOSU DO IZOBRAŽEVANJA, KULTURE IN OBVEŠČANJA V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

DOGOVOR ZA AKCIJO

V torek popoldne se je sestalo predsedstvo ObSS v Celju, da bi proučilo odnos do izobraževanja, kulture in obveščanja v delovnih organizacijah. Problematika izobraževanja, kulture in obveščanja je bila doslej že nekajkrat na dnevnem redu celjskih sindikatov, tokrat pa si je komisija za kulturo in izobraževanje pri ObSS zadala za glavno nalogo, da ugotovi dejanski odnos do izobraževanja, kulture in obveščanja v delovnih organizacijah. Ker spričo zaključka redakcije lista ne moremo podrobneje seznaniti bralcev z vsemi problemi, ki jih je osvetlila razprava na predsedstvu celjskih sindikatov — to bomo storili v prihodnji številki — naj tokrat povzamemo samo nekatere najpomembnejše ugotovitve.

Komisija za kulturo in izobraževanje pri ObSS Celje je izvedla precej obširno anonimno anketo med člani delovnih kolektivov v 32 delovnih organizacijah industrijske, gradbene, storitvene in družbene dejavnosti na območju občine. Na vprašanja je tako odgovorilo 2,4 odstotka vseh zaposlenih. Vzorec je kajpak preskromen, da bi mogli zdaj ugotovitve v celoti posploševati, vendar pa tudi tak, kakršen je, pomeni napotek za akcijo sindikatov.

Sicer pa si oglejmo nekatere najbolj značilne podatke in napotke, ki jih je razkrila anketa. Tako je zanimivo, da kar 29 odstotkov vseh anketiranih sploh ni seznanjeno z možnostmi izobraževanja, razen tega pa je kar 44 odstotkov anketiranih odgovorilo, da se povsem zadovoljujejo z dosedanjim znanjem. Tako odgovarjajo predvsem tako imenovani nekvalificirani, priučeni ter kvalificirani delavci in administrativni uslužbenci.

Toda zakaj tak odnos do izobraževanja in izpopolnjevanja? Vzrokov je brržčas več, nekatere med njimi je razkrila tudi anketa: preutrujenost zaradi dela, oddaljenost bivališča, socialne in družinske razmere, zdravstveno stanje... Toda v nobenem primeru ne smemo ob tem prezreti nečesa drugega: kar 43 odstotkov anketiranih celjskih delavcev je odgovorilo, da se splošno in strokovno ne izobražujejo, da ne izpopolnujejo svojega znanja zavoljo premajhne stimulacije v sistemih za nagrajevanje. In prav v tem dejstvu se skriva tudi napotek za akcijo sindikatov.

Anketa pa je tudi razkrila, da je odnos delavcev do kulturnih dobrin ugodnejši, kot pa so splošne ugotovitve. To potrjuje dejansko naraščanje števila obiskovalcev v gledališču, v muzejih, na razstavah. Televizija, radio in kinematografi imajo veliko odjemalcev. Zato pa toliko bolj presenečajo podatki o tem, da kar 13 odstotkov vseh anketiranih nikoli ne vzame v roke knjige, da ima takšen odnos do knjige celo 19 odstotkov visoko kvalificiranih delavcev.

In če bi lahko po podatkih ankete sodili, da je obveščenost delavcev o dogajanjih izven delovne organizacije, denimo, zadovoljiva, pa tega nikakor ni mogoče govoriti za obveščenost o delu in sklepih samoupravnih organov. Skoraj polovica vseh anketiranih tudi ni zadovoljna z obveščanjem o dogajanjih v delovni organizaciji. Tako sta tudi dva osrednja motiva, zakaj določen krog delavcev sploh ne bere internega glasila delovne organizacije: ker avtorji ne pišejo dovolj odkrito o problemih delovne organizacije, ker ne pojasnjujejo dejanskih problemov kolektiva in delovne organizacije.

Več o teh in drugih ugotovitvah v prihodnji številki našega lista. Tokrat naj dodamo le še to, da se je predsedstvo celjskih sindikatov spričo aktualnosti in resnosti problematike odločilo to točko dnevnega reda prenesti tudi na plenarno zasedanje in se v sindikatih dogovoriti za zavestno akcijo.

S. B.

PO USPEŠNEM LOVU — DOMOV

FOTO SLUŽBA DE

DELOVNA SKUPNOST OSNOVNE ŠOLE SLOVENSKA BISTRICA O NASTALEM POLOŽAJU:

Šola stoji – direktorja ni

VEST

Slovenska Bistrica, 28. januarja — **Na osnovni šoli v Slovenski Bistrici so po treh javnih razpisih za delovno mesto direktorja še vedno brez njega. Imajo pa moderno novo šolo in tudi dva kandidata za direktorja. Delovne kolektive in občane, ki so prispevali veliko denarja za zgraditev in opremo nove šole, je v zadnjem času zaskrbelo, ali bodo njihovi otroci deležni koristi vsega tega. Tokovi notranjega dogajanja in zunanjega vmešavanja šoli doslej niso »prinesli« novega direktorja. Zakaj? O tem je tekla beseda polni dve uri. Važen pa je sklep te seje: Ugotovili so, da so razčistili marsikaj, sklenili, da naj v skladu z zakonitostjo razširjena razpisna komisija ponovno obravnava vse prijave, ki so bile vložene v skladu z razpisnimi pogoji, nato pa poda svetu šole ponoven predlog. Člani sveta, ki so tokrat tudi slišali odkrito mnenje članov kolektiva o dveh kandidatih, pa naj bi čimprej izvolili novega direktorja. Obvestili so že tudi zainteresirane delovne in družbene organizacije o svojih sklepih ter ob-**

(Nadaljevanje na 7. strani)

VIETNAM

Zlovešči hrum letal, ki bljuvajo svetleče izstrelke proti zemlji, nato eksplozija in požar, ki se naglo širi.

Bombarderji letijo v strnjeni formaciji, nato pa začnejo odmetavati bombe. Zdi se, da jih nikoli ne bo konec; iz vsakega letala se usipajo, usipajo, usipajo... Te bombe pomenijo smrt, izmaličenost in bedo; smrt, izmaličenost in bedo, ki jih povzroča supermoderno orožje industrijsko najrazvitejše države na svetu, ki z zločinsko, oholo brezdušnostjo želi ne glede na ceno prisiliti na kolena majhen narod, ki noče nič drugega, kot biti na svoji zemlji svoj gospodar.

Slike v časopisih, slike na zaslonih televizorjev: to so dokumenti, ki jih gledamo vsak dan, ki jih gledamo vsak dan že vrsto let in ki vseeno vedno znova vzbujajo v nas mrzlo grozo, globoko zgražanje in prezir do tistih, ki pobijajo vsak dan mnogo, mnogo več otrok, žena in starcev kot pa ljudi, ki se s puško v roki borijo proti njihovi tiraniji.

Ti dokumenti polnijo naša srca s solidarnostjo, ljubeznijo in spoštovanjem do ljudstva, ki že dvajset let plačujejo krvavi davek za svojo svobodo in neodvisnost. Do zob oboroženi napadalci mu to svobodo in neodvisnost zanikajo in nočejo priznati, da ni sile na svetu, ki lahko pokori narod, ki je prej pripravljen umreti, kot pa se odpovedati pravici, da si sam kroji svojo usodo.

Groza, zgražanje, prezir; solidarnost, ljubezen in spoštovanje...

Vsakomur svoje — in kako dobro vemo, komu kaj gre!

Čeprav je namreč minilo že več kot dvajset let, odkar živimo v miru, svobodi in neodvisnosti, nismo in nikoli ne bomo pozabili grozotnih vojnih let, ko smo v borbi proti do zob oboroženi fašistični soldateski in njenim podrepnikom branili naš prostor pod soncem na naši zemlji. Le predobro vemo, kaj takšna borba pomeni, kako strahotna je cena, ki jo majhen narod plačuje, če se noče ukloniti mogočnemu, brezdušnemu tujcu. In ker to tako dobro vemo, tudi nikoli nismo skrivali, na kateri strani so naša srca.

In zato, ker tako dobro poznamo strahote vojne, tudi nikoli nismo skrivali svojega odpora do vseh tistih, ki mednarodne probleme skušajo urejati z orožjem, do vseh tistih, za katere je edina pravica, ki jo priznajo — pravica močnejšega.

Zaradi takšnega stališča smo bili pogosto podvrženi pritiskom, zastraševanju in izsiljevanju. Ne moremo reči, da nas ta zastraševanja, izsiljevanja in pritiski niso prav nič prizadeli; prav gotovo pa drži, da smo jih vedno odločno odbili, da jih odbijamo in da jih bomo vedno odbili.

Globoko se namreč zavedamo, da je mir sicer res največja dragocenost človeštva — vendar pa samo takrat, če temelji na svobodi in enakopravnosti vseh narodov, majhnih in velikih. In prav tako globoko se zavedamo, da je mir nedeljiv, da človeštvo vse dotlej ne bo moglo z gotovostjo računati na svoj mirni razvoj, dokler bo kjerkoli v svetu divjala vojna.

Tudi največje požare povzročijo lahko čisto majhne iskre.

Iskra vojne v Vietnamu je bila v začetku majhna, danes pa se je spremenila že v plamen, ki se lahko vsak čas spremeni v katastrofalen požar.

V požar, ki bi zajel tudi domačijo tistih, ki so zanetili iskro vojne v Vietnamu...

MILAN POGAČNIK

MALA TRIBUNA

PROIZVAJALCEV O NOVEM BANČNO KREDITNEM SISTEMU

Nejasna prihodnost zastarelih tovarn

Razpravlja Karel Koren, direktor Tovarne nogavic Polzela

Tovarna nogavic Polzela izvaža 65 % svoje proizvodnje v ZDA, od koder je 1962. leta dobila 250 novih strojev. Ta kompenzacijski posel je bil prvi dve leti zelo neugoden za podjetje, ker so se delavci in strokovnjaki šele uvajali v moderno proizvodnjo. Lani pa je kolektiv ustvaril že milijardo čistega dohodka, ki ga je večidel spet investiral v moderne stroje. Komercialno namreč stroji za nogavice zastarijo že v 4—5 letih.

Delovni kolektiv upa, da novi bančno kreditni sistem ne bo oviral pospešene modernizacije.

Ko sem pred nedavnim vprašala direktorja Bombažne predilnice in tkalnice Tržič, ali je zadovoljen z novim bančno kreditnim sistemom, me je na kratko odpravil: V poslovnem skladu imamo trikrat več sredstev, kot jih potrebujemo za normalno delo, zato nas veliko ne skrbi, kakšen je novi kreditni sistem. Upam, da me zdaj vi ne boste tako na hitro odpravili, čeprav bi vam privoščila podobne poslovne uspehe.

Mi brez kreditov ne bomo mogli normalno poslovati. Do 1968. leta, ko bo naš kompenzacijski posel z Ameriko zaključen — že štiri leta jim pošiljamo 65 odstotkov naših nogavic za 250 strojev, ki so nam jih poslali na kredit — moramo tehnično in komercialno dohiteti tuje konkurente, da ne bomo izvažali z izgubo. To pa pomeni zamenjati vse stroje, stare več kot deset let, z novimi. Primorani smo vzeti kratkoročne investicijske kredite zanje. Produktivnost, finančni uspeh in kakovost nam še zmanjšujejo stari dodelavni stroji.

Saj ste nedavno z lastnimi sredstvi dokupili 120 modernih strojev. Nekateri delavci vam očitajo, da preveč mislite na stroje in premalo na ljudi.

Če bi te občutke, ki so jih ponavljali tudi občinski poslanci, upoštevali, bi naša tovarna najbrž propadla. Ali veste, zakaj leži na zveznem uradu za cene okoli 120.000 prošenj za odobritev novih, višjih cen? Zato, ker prosilci čutijo isto kot mi: treba se je modernizirati, če hočeš brez večjih izgub prodreti na svetovni trg. Devize za nove

(Nadaljevanje na 6. strani)

REZERVIRANI STOLPEC

Ing. Dragan Bosnič

član sindikalne podružnice Kmetijskega kombinata v Radgoni

● **V kmetijskem kombinatu v Radgoni so delavci v nekaterih delovnih enotah na sindikalnih občnih zborih povedali, da večno ne bodo pokrivali izgub drugih enot, da naj enote bolj samostojno gospodarijo z ustvarjenim dohodkom; bolj prizadevni in rentabilni naj tudi več dobijo. Kaj menite o tem v podjetju?**

Res je, da imamo pri nas v podjetju enote, ki niso vedno rentabilne. Največje izgube ustvarja podjetju reja govedi, ki je seveda ne moremo popolnoma opustiti. V zadnjem času pa si zelo prizadevamo, da bi zmanjšali stroške in zagotovili pogoje za rentabilno poslovanje v tej dejavnosti. Vendar pa tega ni mogoče razrešiti preko noči. Aktivne enote v našem podjetju res vedno bolj nasprotujejo, da bi pokrivale izgubo nerentabilnih enot. Zato imamo v načrtu, da se letos delovne enote poslovno čimbolj osamosvojijo. Začele naj bi res gospodariti. Tiste, ki dosežejo večji dohodek, naj ta dohodek tudi delijo, da ne bo vroče krvi zaradi pretakanja dohodka iz enote v enoto. Ker pa vse enote ne bodo vedno rentabilne, bomo izgube teh enot še naprej morali pokrivati iz skupnih sredstev, toda ne tako kot prejšnja leta. Točno bomo izračunali, koliko so enote dolžne izdvajati v ta namen. Po pokritju svojih obveznosti pa bodo v enotah z ustvarjenimi sredstvi lahko gospodarili prosto in jih tudi delili. Tako bomo tudi nerentabilne enote spodbudili, da bodo varčevale in gospodarile na najboljši način, ker jim prevelike izgube ne bo mogel nihče pokriti. Delavci bodo sami zainteresirani, da čimbolj zmanjšajo izgubo, ker jim bo tako ostalo za osebne dohodke več sredstev. Prejšnja leta pa je kar podjetje na koncu leta pokrilo to izgubo iz skupne vreče.

Martin Razboršek

predsednik sindikalne podružnice Tekstilne tovarne Metka, Celje

● **Slišal sem, da na splošno člani vašega kolektiva niso kdove kako zainteresirani za skupno reševanje vprašanj, da jih prav malo skrbe problemi delovne organizacije in da gredo po delu raje domov kot pa na sestanek. Je mar to res?**

● *Res je, da smo nedavno sklicali zbor volivcev, pa so delavci raje odšli domov kot pa na sestanek. Nočem jih zagovarjati. Toda če pomislimo, da je bil zbor volivcev napovedan po delovnem času in da je v naši delovni organizaciji skoraj dve tretjini zaposlenih žensk, ki so v večini primerov tudi gospodinje, kar pomeni, da imajo doma vsaj toliko dela kot v tovarni, potlej niti ni tako čudno, da smo morali odpovedati zbor volivcev. Ko smo pozneje sklicali sestanek v času odmora, ki je namenjen malici, z udeležbo ni bilo nobenih težav.*

Vendar na podlagi tega primera nikakor ne kaže očitati našim delavcem pasivnosti, nezainteresiranosti za reševanje vprašanj, ki tarejo našo delovno organizacijo. Še kako hočejo biti naši delavci informirani o vseh pomembnih stvareh, od katerih je odvisen poslovni uspeh naše tkalnice! Ko smo bili v težavah, smo prav s pomočjo živahne razprave na sestankih sindikalne podružnice prišli do marsikaterega pametnega predloga za izboljšanje notranje organizacije dela. Skratka, ni osnove, da bi šteli naše delavce med »družbeno neaktivne«. To bi bilo krivično.

Slavko Knafelj

predsednik delavskega sveta Tovarne športnega orodja Elan, Begunje

● **Kako ocenjujete novi devizni in zunanjetrgovinski režim in kaj v vašem podjetju predvidevate glede nadaljnje usmeritve v mednarodno delitev dela?**

Novi zunanjetrgovinski in devizni režim nam — razen vsega drugega — daje več pobud in možnosti za neposredno vključitev v izvoz, kar je za naše podjetje spričo povečanega povpraševanja po naših izdelkih zelo važno. Zato nove pogoje gospodarjenja na splošno ocenjujemo kot ugodne.

Sicer pa delamo in živimo v času, ko izvoz za nas postaja vedno večja nujnost. Z rekonstrukcijo podjetja smo bistveno povečali zmogljivosti in izboljšali tehnologijo. Nakopali pa smo si znatne anuitete, ki jih je treba plačati, in ker je domači trg že leta nazaj za nas premajhen, je rešitev iz zadrege le v povečanem izvozu. Tako si bomo zagotovili optimalno izkoriščanje zmogljivosti, s tem pa zmanjševali fiksne poslovne stroške in laže premagovali težave zaradi izrednega povečanja cen osnovnih surovin, ki so zdaj za 100 % višje, kot pa je bilo napovedano.

Elan je doslej izvažal dobro polovico svoje proizvodnje, pri smučeh pa celo več kot 80 % proizvodnje. Tako smo lani izvozili za 1,300.000 dolarjev blaga, od tega samo za 200.000 dolarjev na področje kliringa. Čeprav letošnji plan še ni dokončno sprejet, lahko rečem, da bo naš letošnji izvoz bržčas skoraj za 100 % večji, kot pa je bil lanski.

Stane Tesner

predsednik IO sindikalne podružnice podjetja »Cementar«, Ljubljana

● **Samo sindikat se je v vaši delovni organizaciji zavzemal za ureditev notranjih odnosov, o čemer smo tudi v našem listu veliko pisali. Ali pa ste te zadeve končno le uredili?**

Ne, na našo veliko nesrečo jih še nismo uredili in tudi ne vemo, kako jih bomo, čeprav naš sindikat že od vsega začetka terja, da se te zadeve uredijo tako, kot zahteva kolektiv. Naši delavci pa ne želijo ničesar drugega, kot da bi končno le dobili sposobno vodstvo, ki bi podjetje popeljalo iz težav in ki bi, če to le ne bi bilo mogoče, vsaj povedalo jasno besedo o jutrišnji perspektivi.

Vse te želje in zahteve pa gredo v veter, ker smo že več mesecev brez pravega vodstva in čeprav smo že poskusili vse mogoče, da bi po zakoniti poti razrešili nasprotja, v katerih smo se znašli takrat, ko je bilo treba razpisati delovno mesto direktorja podjetja.

Samo tale primer bi povedal, pa bo vse jasno: zaradi tega, ker predsednik našega delavskega sveta ni hotel podpisati sklepa o imenovanju vršilca dolžnosti direktorja, kar je delavski svet izglasoval in v čemer je kolektiv videl možnost, da bi se stvari le začele urejati, so delavci zagrozili s prekinitvijo dela in s fizičnim obračunom s predsednikom delavskega sveta in nekdanjim direktorjem podjetja. Komaj smo jih pomirili, naj počakajo še na sejo delavskega sveta, ki je za te dni sklicana na zahtevo predsednika občinske skupščine in na kateri naj bi dokončno »presekali« z govorjenjem. Ne glede na to pa me vseeno zanima, kdo bo odgovoren, če bi do neljubih dogodkov le prišlo? Sindikat gotovo ne, ker je vseskozi opozarjal, da je treba odnose urediti.

POSVET ŠTAJERSKIH IN POMURSKIH SINDIKATOV

Minuli teden so se v Mariboru sestali predstavniki štajerskih in pomurskih sindikalnih svetov, da bi si izmenjali izkušnje v pripravah na bližnje skupščinske volitve ter si seveda podrobneje izoblikovali naloge. Na tem posvetu pa so predstavniki občinskih svetov spregovorili tudi o dosedanjem poteku priprav na občne zbore sindikalnih podružnic.

KAKO SE SINDIKATI V PTUJU PRIPRAVLJAJO NA OBČNE ZBORE

DEMOKRATIČNA IZBIRA KADROV

Vsebinske priprave na letošnje občne zbore sindikalnih podružnic v ptujski komuni so se pričele sočasno s pripravami na konference samoupravljavcev v delovnih organizacijah. Na lanski seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta Ptuj v mesecu avgustu, ko je bila sprejeta dokončna odločitev o sklicu konferenc samoupravljavcev, je bilo poudarjeno, da je ena izmed najvažnejših nalog sindikatov, da do občnih zborov sindikalnih podružnic v vseh delovnih organizacijah pripravijo analizo o doseženi stopnji razvoja samoupravnih odnosov.

Konference samoupravljavcev v delovnih organizacijah so v glavnem že zaključene in tako imajo sindikalne podružnice bogato gradivo, iz katerega bodo črpale napotke za sestavo delovnih programov, ki jih morajo predložiti svojim občnim zborom. Hkrati s tem pa je organizacijsko-kadrovska komisija ObSS izdelala za vsako sindikalno podružnico tudi analizo njene vsebine, oblik in metod dela ter politične vloge, ki jo ima v delovni organizaciji.

Osmi plenum občinskega sindikalnega sveta Ptuj je na zasedanju v decembru začrtal tudi osnovne naloge sindikalnih delavcev in organov ob občnih zborih. Organizacija in izvedba občnih zborov pa je prešla v pristojnost občinskih odborov sindikatov, ki so na svojih razširjenih sejah že razpravljali o najbolj aktualnih problemih delovnih organizacij in skupno s sindikalnimi delavci iz podružnic izoblikovali tudi smernice za vsebino občnih zborov v sindikalnih podružnicah. Na sejah občinskih sindikalnih organov so udeleženci močno poudarili odgovornost izvršnih odborov pri izdelavi poročil programov dela. Zato so se tudi odločili za konkretno pomoč posameznih sindikalnih delavcev občinskih odborov sindikatov in sindikalnega sveta izvršnim odborom v delovnih organizacijah.

V teh dneh so v polnem razmahu tudi kandidacijske konference v sindikalnih podružnicah, na katerih članstvo razpravlja in predlaga kandidate za nove izvršne odbore, predsednike podružnic, nadzorne odbore in za delegate za občne zbore strokovnih sindikatov. Na konferencah je močno poudarjena odgovornost članstva pri izbiri kandidatov, posebno pa razpravljajo o lastnostih, ki jih mora imeti sindikalni delavec. Izvršni odbori seznanjajo članstvo z dosedanjim delom podružnice in z nalogami, ki so pred sindikalno podružnico. Tako se seveda tudi članstvo laže odloča, kakšne politične in strokovne kvalitete morajo imeti člani novih sindikalnih vodstev. Zelo živahne pa so tudi razprave o kandidatih za nove predsednike sindikalnih podružnic, saj jih bodo na občnih zborih s tajnim glasovanjem volili vsi člani podružnice. Skoraj v vseh podružnicah predlagajo najmanj dva kandidata. S tem pa, da celotno članstvo postavlja kandidaturo za predsednika podružnice in ga s tajnim glasovanjem tudi izvoli, se bistveno povečuje njegova odgovornost do članstva, ki ga je izvolilo. S tem se sindikati želijo izogniti dosedanji praksi, ko so predsednika podružnice po navadi kar določali v upravi delovne organizacije, vsekakor pa v zelo ozkem krogu članstva.

Na kandidacijskih konferencah pa članstvo tudi voli kandidacijske komisije, katerih naloga je, da spremljajo način predlaganja kandidatov in javno razpravo vse do občnega zbora, ko bodo poročale o kandidacijskih konferencah in javni razpravi ter seveda o mnenju in ocenah članstva za predlagane kandidate. Kandidacijske komisije opravljajo svoje delo javno in samostojno, s tem pa se seveda bistveno povečuje tudi njihova odgovornost do občnih zborov. V sindikalnih podružnicah je tokrat čutiti močan interes sindikalnega članstva za svobodne in demokratične volitve njihovih vodstev ter odpor zoper vse poskuse, da bi jim kdorkoli vsiljeval kandidate.

Z občnimi zbori v sindikalnih podružnicah pa so se tudi že pričele vsebinske priprave na občne zbore občinskih odborov sindikatov. Le-ti so že pričeli proučevati gradivo s konferenc samoupravljavcev v delovnih organizacijah. Zato bo za občne zbore občinskih odborov sindikatov značilno predvsem to, da bodo podali analizo razvoja samoupravljanja in demokratičnih odnosov v delovnih organizacijah njihovega sindikata. Tako usmerjeni občni zbori pa bodo kajpak temeljita priprava za prvo konferenco samoupravljavcev ptujske komune v mesecu maju letos. O kandidatih za nove člane občinskih odborov sindikatov pa bo razpravljalo in odločalo članstvo sindikalnih podružnic na bližnjih občnih zborih.

Spričo tega, da bo redni občni zbor Zveze sindikatov ptujske komune decembra letos, je plenum ObSS Ptuj sklenil, naj bi delegate za ta občni zbor volili na volilnih konferencah sindikalnih podružnic v oktobru letos. Na teh konferencah bo občinski sindikalni svet Ptuj dal celotnemu članstvu v razpravo poročilo o svojem dvoletnem delu.

Hkrati s pripravami na občne zbore sindikalnih podružnic pa se sindikalno članstvo ptujske komune aktivno vključuje tudi v priprave na skupščinske volitve. Na kandidacijskih konferencah sindikalnih podružnic delavci razpravljajo in predlagajo možne kandidate za nove odbornike zbora delovnih skupnosti občinske skupščine Ptuj in za republiške poslance. Občinska sindikalna vodstva pa si skupaj z izvršnimi odbori sindikalnih podružnic prizadevajo, da se sindikalno članstvo aktivno vključi tudi v predvolilno aktivnost v krajevnih skupnostih in v organizacijah SZDL.

FB

NI ČASA ZA ODLAŠANJE

Predsedstvo MSS Ljubljana o politiki izobraževanja na mestnem področju

Na seji predsedstva mestnega sindikalnega sveta Ljubljana, ki je bila minuli ponedeljek, so člani razpravljali o problemih izobraževanja in o predlogu za ustanovitev enotne izobraževalne skupnosti za Ljubljano. V celotni razpravi bi lahko kot rdečo nit zasledovali zahtevo po enotnejši politiki izobraževanja v Ljubljani. Zato je tudi predsedstvo naslovilo iniciativnemu odboru svoje pripombe in predloge na osnutek tez za skladnejše obravnavanje in razvoj šolstva na področju mesta, pri čemer se mestni sindikalni svet zavzema za intenzivno in takojšnje reševanje problemov na tem področju, enotno za celo mesto in ne glede na odložitev republiškega zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja.

Na dnevnem redu predsedstva ljubljanskih sindikatov je bila tudi razprava o izobraževanju vodstev izvršnih odborov sindikalnih podružnic. Na osnovi predlaganega programa seminarjev za predsednike in tajnike izvršnih odborov sindikalnih podružnic, se je mestni sindikalni svet odločil, da v kratkem organizira ciklus nekajdnevnih seminarjev, na katerih bi obravnavali predvsem konkretno vlogo in naloge sindikata v sistemu decentralizacije samoupravljanja. Mimo tega naj bi seminarji seznanili udeležence z aktualnimi problemi v delovni organizaciji in s problemi v razreševanju pereče problematike družbenega standarda zaposlenih.

V posebni točki dnevnega reda pa je predsedstvo MSS Ljubljana obravnavalo tudi dogodke v Vietnamu. Tudi sindikati Ljubljane se pridružujejo vsem tistim naprednim silam v svetu, ki na kakršenkoli način podpirajo prizadevanja vietnamskega ljudstva v njegovem pravičnem boju za osvoboditev in protestirajo zoper zločine ameriških agresorjev. Člani predsedstva pa so tudi namenili v sklad odbora za pomoč Vietnamu 300 tisoč starih dinarjev.

DRUGIH PET MINUT Z PREDSEDNIKOM MSS LJUBLJANA

Za večjo učinkovitost

V razgovoru minuli teden je predsednik MSS Ljubljana Jože Marolt napovedal, da je reorganizacija sindikatov na področju mesta Ljubljana prišla v drugo fazo. Nova organizacija pa je nekolikanj v nasprotju z dosedanjo občinsko ureditvijo mesta. Zato tokrat Jože Marolt dolguje odgovor na dve vprašanji: Najprej: zakaj sindikati tako odločno podirajo občinske meje? In potem: ali niso te težnje nekoliko v nasprotju z regionalnim povezovanjem sindikatov?

— Sindikati torej podirate v Ljubljani občinske meje?

— Naj popravim, samo sindikalne meje, če bi v zadnjem času sploh lahko še govorili o mejah. Celotna reorganizacija sindikatov v Ljubljani namreč nima nobene zveze s sedanjo občinsko ureditvijo mesta. Ali pa je nujno, da se take ureditve tudi v sindikatih z vso togostjo in doslednostjo držimo, če pa ugotavljamo, da nas zavira v naših prizadevanjih?

— Po tej poti bi se bržčas nekoliko oddaljila od najine teme razgovora, čeprav bi bila bržčas prav tako zanimiva. Zato: v čem sindikati vidite prednost take organizacije za nadaljnje delovanje?

— O nekaterih prednostih sva že govorila. Menim pa, da bo ta nova organizacija mestnih odborov strokovnih sindikatov in mestnega sindikalnega sveta kot organa zveze sindikatov morala bistveno spremeniti tudi metode in način dela sindikatov. Predvsem pa si obetamo, da se bomo po tej poti izognili dosedanji dvotirnosti sindikalnega dela.

— Bi lahko tole dvotirnost nekoliko konkretizirali?

— Denimo, da gre za sindikat v Litostroju. Doslej je občinski sindikalni svet kot organ zveze po svoji plati nalagal konkretne in prioritetne naloge izvršnemu odboru in podružnici, po drugi strani pa je prav to delal, seveda v skladu s svojim delovnim programom, strokovni sindikat, katerega član je litostrojska podružnica. In bržčas se ni zgodilo malokdaj, ko smo na podružnico pritiskali vsak s svojo nalogo, se razume, da je bila za vsakogar tudi aktualna in zato prioritetna, tako da se je bilo včasih res težko znajti, kaj najprej storiti.

— Pa poslej?

— Mestni odbori strokovnih sindikatov postajajo s to reorganizacijo matični organi podružnic. To pa pomeni, da bodo povsem samostojno in v skladu s svojimi delovnimi programi reševali probleme, ki se porajajo na njihovem področju. Mestni sindikalni svet pa bo svoj program zasnoval v skladu s pristojnostmi, ki mu gredo kot organu zveze sindikatov. Torej so pristojnosti v tem primeru povsem razmejene.

— Ob tem pa se zastavlja vprašanje, ki sem ga omenil že zadnjič: ali ni taka organizacija strokovnih sindikatov nekoliko v nasprotju s težnjo, da bi po bazenih povezovali in koordinirali akcijo v sindikatih?

— Mislim da ne. Še posebej zato ne, ker bodo morali mestni odbori strokovnih sindikatov opravljati tudi funkcijo bazenskih odborov. Kaj hočem reči? Sindikalna podružnica, denimo gradbenega podjetja v eni od okoliških občin, se pač ne bo mogla pri svojem delu opreti na občinski odbor sindikata gradbenih delavcev, če v občini tega odbora sploh nimajo. V veliko pomoč pri delu in pri razreševanju problemov ji bo seveda zato še vedno občinski sindikalni svet. Toda povsem logično je, da bo ta podružnica poskušala del svojih problemov razreševati tudi preko mestnega odbora tega strokovnega sindikata in njegovih organov.

— In smo seveda spet pri dvotirnosti, ki pa se ji, če prav razumem, poskušate izogniti.

— Kakor se vzame. Izogibamo se dvotirnosti tam, kjer je v škodo, in spet jo poskušamo uveljaviti, kjer je lahko koristna. Predvsem pa, da bi se prav razumela: sploh ne gre za dilemo, ali krepiti strokovne sindikate ali zvezo sindikatov, gre za to, da poiščemo oblike dela, ki bodo za našo skupno akcijo najbolj učinkovite. B. SAMARIN

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

■ **MURSKA SOBOTA:**

Zbori volivcev v delovnih organizacijah, na katerih evidentirajo kandidate za odbornike zbora delovnih skupnosti skupščine občine Murska Sobota in kandidate za republiške poslance, so v glavnem že opravljeni. O nadaljnjih predvolilnih nalogah sindikatov pa je nedavno razpravljalo predsedstvo ObSS Murska Sobota, v kratkem pa bo o tem tudi razpravljal plenum ObSS.

Na seji so člani predsedstva analizirali izpolnitev dosedanjih nalog za skupščinske volitve in zastavili program dela za izvedbo kandidacijskih zborov volivcev v delovnih organizacijah in volitev samih. Med drugim so ugotavljali, da so člani delovnih skupnosti dokaj preudarno evidentirali kandidate tako za občinsko kot za republiško skupščino, kar obeta, da bo izmed 30 predlaganih možnih kandidatov za odbornike za zbor delovnih skupnosti in 60 predlogov za možne kandidate za poslance možno izbirati na kandidacijskih zborih volivcev res najboljše.

Predsedstvo ObSS Murska Sobota je razpravljalo tudi o spremembah v socialnem zavarovanju.

SINDIKALNI OBČNI ZBOR V TOVARNI ISKRA V KRANJU

Besed je bilo dovolj

V kranjski Iskri so se delavcem s težavami razvezali tudi jeziki. Na sindikalnem občnem zboru, ki je bil minuli teden, so se zbrali sindikalni delavci iz vseh enot polnoštevilno, pa tudi delavci iz drugih tovarn elektroindustrije v državi, ki so sedeli med njimi, so morali proti koncu nagovarjati udeležence v razpravi, da so skrajševali svojo besedo, sicer bi bil občni zbor trajal dolgo v noč. In člani sindikata so zelo preprosto, a odločno povedali, kako si delavci zamišljajo gospodarjenje, ki pa doslej ni bilo najboljše.

NEKAJ OPOMINOV

Uvod v razgibano razpravo je dal predsednik tovarniškega sindikata **Anton Čuda.** In njemu gre zasluga, da je razprava ves čas posegala v bistvene probleme tovarne. Poročilo pa je vsebovalo nekaj resnih podatkov, ki kažejo, da notranjih rezerv v Iskri še niso popolnoma izčrpali. S poročilom naj bi tako izrekli zadnji opomin tistim delavcem, ki so odgovorni za poslovanje tovarne. Naštejmo samo nekatere od teh opominov:

Lani so imeli v tovarni v prvih enajstih mesecih 108.441 delovnih ur zastojev. Tako visoko število zastojev ne pomeni nič drugega, kot — nered. Zastoji seveda povzročajo kopico drugih nevšečnosti: malodušje pri delavcih, neskladnosti v gospodarjenju enot, ozka grla itd. Če bi preračunati vse zastoje, bi prišli do enačbe, da vsak dan ni delalo 50 delavcev. Pri tem pa so še izračunali, da so v tem razdobju, torej v enajstih mesecih, opravili kar 126.517 nadur. Veliko število opravljenih nadur je posledica pogostih proizvodnih zastojev, vse skupaj pa kaže na poslovno neurejenost podjetja. Če bi namreč nadure preračunali, bi lahko rekli, da je nadure delalo 55 delavcev vsak dan po osem ur.

Sindikat s takšno organizacijo dela v tovarni ne more soglašati, so odločno rekli na občnem zboru.

In nekdo se je pritoževal, kako so v tovarni pred leti iskali »zlate rezerve«. Odpuščali so snažilke in kurirke, niso pa pometli z ljudmi, ki v tovarni ne znajo postaviti smiselne organizacije proizvodnje, ki bi prinašala optimalne poslovne učinke in zadovoljivo produktivnost. Posledica vsega tega je poslovna zadrega, ki je v Iskri ni malo.

Zaradi napačnih investicijskih vlaganj v preteklosti je v Iskri še vedno kakih 600 do 700 delavcev, ki zaslužijo manj kot 500 N-dinarjev na mesec. Delavci s tako nizkimi osebnimi dohodki pa bi morali postati prvenstvena skrb sindikata. Mnogi med njimi so vendar potrebni zaščite, zaščite v tem smislu, da bi končno enkrat vendarle ugotovili, kakšno je dejansko razmerje med njihovimi delovnimi učinki in mesečnimi izplačili za opravljeno delo.

IZDELKI POD DROBNOGLEDOM EKONOMIKE

V Iskri že precej časa govorijo, da bodo morali nekatere tovarniške izdelke postaviti pod drobnogled ekonomike. V zadnjem času mrzlično pripravljajo študije o vrtalnem stroju, na vrsto pa bodo prišli tudi drugi izdelki.

Predsednik sindikata v Iskri se v svojem poročilu temu ni izognil: sindikat meni, da bi morali iz proizvodnje izločiti vse tiste izdelke, ki na tržišču nimajo pogojev za prodajo.

Delavec iz montaže pa je spraševal, kaj bo s tistimi 52 delavci, ki že lep čas čakajo v montaži na delo. Nič ne delajo, pišejo pa jim režijske ure.

Direktor **Boris Krystofek** je povedal, da primer vrtalnih strojev rešujejo po hitrem postopku:

»Naša glavna naloga je, da tovarno postavimo na noge. Organizirati se moramo tako, da bomo na tržiščih konkurenčni. To pa pomeni, da zboljšujemo tudi položaj zaposlenih v tovarni. Naš proizvodni program moramo očistiti. Vemo, da nekatere izdelke delamo samo zato, da jih pač delamo. Vrtalne stroje smo vzeli najprej pod drobnogled ekonomike. Odločitev, ali bomo vrtalne stroje še delali, bo kmalu padla. Če bomo ugotovili, da imamo z njimi slabe izglede za prodajo, jih bomo opustili. Tako se bo zgodilo z drugimi izdelki, ki niso rentabilni.«

Dolge razprave na zboru pa kajpak s tem še nismo izčrpali.

Z. TOMAŽEJ

PLENUM ObSS RIBNICA O PRIPRAVAH NA OBČNE ZBORE SINDIKALNIH PODRUŽNIC

SAMO V IMENU VSEH

Na zadnjem plenumu Občinskega sindikalnega sveta v Ribnici na Dolenjskem so člani razpravljali o pripravah na občne zbore sindikalnih podružnic, ki se že začenjajo tudi v tej komuni. Bolj kot kjerkoli drugje prav v Ribnici sindikati že dolgo poudarjajo potrebo, da bi osnovne organizacije morale več in bolj učinkovito delati za svoje članstvo.

Zakaj to svoje stališče tako zelo poudarjajo?

Vzrokov je več. Najprej velja omeniti tradicionalno zaostalost, po svoje pa tudi zaprtost tega območja, ki čeravno razmeroma gosto naseljeno, daje le malo možnosti za zaposlitev. Zaradi tega so prebivalci Suhe krajine od nekdaj hodili »s trebuhom za kruhom«. Dobiti delo v svoji občini za marsikaterega občana še danes pomeni največjo srečo. Vodstva podjetij lahko ukrepajo skoraj po mili volji, ko pa vedo, da se bo na vsako izpraznjeno delovno mesto ponudilo vsaj po deset interesentov. In to izpričujejo tudi podatki, da je odpustov z dela zaradi zamere pri vodilnih in še zavoljo drugih »objektivnih« vzrokov v tej občini čedalje več.

Člani plenuma ObSS Ribnica so še poudarili, da se vse to dogaja bolj ali manj po tihem, ne da bi vodstva podjetij in samoupravni organi k razpravi o tako občutljivih vprašanjih pritegnili tudi sindikalna vodstva oziroma celotno sindikalno članstvo. In tudi sicer, vodstva podjetij — med njimi celo največja, kakršno je na primer podjetje INLES — ne čutijo potrebe, da bi sindikatu dala vsaj osnovne informacije o delu in problematiki kolektiva. Po mnenju članov plenema ObSS Ribnica pa na splošno vsa vodstva podjetij v komuni kažejo do sindikata skrajno malomaren in podcenjujoč odnos. Niso redki primeri, ko celo predsednik sindikata ne more na upravi podjetja dobiti podatkov o višini osebnega dohodka, tako da ne more odgovoriti na vprašanje delavcev — članov sindikata, ki jih tudi to — razumljivo — močno zanima.

Zaradi tega in zavoljo že omenjenega strahu pred posledicami se celotna aktivnost sindikata v marsikaterem podjetju te občine omejuje na sklic občnih zborov, skrb za ozimnico in »za venec na grob umrlih članov«, kakor je v razpravi poudaril predsednik ribniških sindikatov inž. Lojze Češarek.

Res je: dokler bodo sindikalne organizacije po ribniških podjetjih tako pasivne pri svojem delu, ne bodo imele nobene veljave ne pri vodstvih podjetij in ne pri delavcih. Res je tudi to, da so pogoji za delo in učinkovitost sindikatov v ribniški občini težji kot pa v katerikoli gospodarsko razvitejši občini. Res pa je tudi to, da bo možno oklep s pasivnostjo in strahom prepletenega pesimizma, ki ga še občuti marsikateri ribniški sindikalni delavec, razkleniti šele tedaj, ko sindikalni delavci ne bodo več nastopali kot posamezniki v imenu organizacije, ampak kot organizirana celota, ki ve, kaj želi.

Nič čudnega torej, če so ob volitvah v nova sindikalna vodstva člani plenuma ribniških sindikatov še posebej poudarjali, da bi v nova vodstva izbrali čimbolj razgledane delavce in da se ne bi zadovoljevali samo s tem, da so v izvršne odbore podružnic izvolili tiste, ki so bili pripravljeni prevzeti funkcijo.

-mG

Za delo sindikalne podružnice v trgovsko proizvodnem podjetju PREHRANA v minuli mandatni dobi je verjetno najbolj značilno to, da se je usmerila predvsem v razčiščevanje gospodarskih in poslovnih problemov podjetja ter da je hkrati s tem odločneje spregovorila tudi o vlogi in položaju zaposlenih delavcev. Prav zavoljo tega je bilo mogoče doseči marsikaj, kar se je še v prejšnjem obdobju zdelo precej nemogoče, med drugim tudi izoblikovati spodbudnejši način delitve po delu in boljšo obveščenost kolektiva o vseh zadevah iz dela in življenja te 1700-članske delovne organizacije.

Na občnem zboru so člani sindikata poudarili, da bodo tudi v prihodnje podpirali prizadevanja upravnih in samoupravnih organov za nadaljnji napredek in razvoj podjetja. To predvsem zato, ker se je izkazalo, da je bila pravilna njihova usmeritev, naj PREHRANA postane podjetje, ki se vključuje tako v notranjo in zunanjo trgovino, kot tudi začenja z lastno proizvodnjo. Na osnovi skladnega razvoja teh treh osnovnih dejavnosti je namreč PREHRANA samo v lanskem letu dosegla 65 milijard S-dinarjev realizacije, ali za 36 odstotkov več, kot pa so predvidevali, pri čemer se je kolektiv povečal od 1400 na 1714 zaposlenih. Po drugi strani pa PREHRANA za letos predvideva nadaljnje povečanje obsega blagovnega prometa na 80 milijard S-dinarjev, pri čemer pa bodo spet zaposlili 300 novih delavcev.

Za realizacijo takih načrtov PREHRANA izvaja obsežne investicije — med drugim gradnja 16.500 kvadratnih metrov novih in sodobno urejenih skladiščnih površin ter 8 marketov — ki bodo samo letos terjale več kot poldrugo milijardo S-dinarjev sredstev, od česar bodo iz lastnih virov prispevali 900 milijonov. S tem bo PREHRANA s svojimi prodajalnami posegla tudi na področja izven republiških meja, predvsem v Istro, Dalmacijo in še nekatera druga hrvatska mesta.

Hotenje kolektiva PREHRANE je očitno: izoblikovati delovno organizacijo, ki bo aktivna na celotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru in ki bo obenem pomemben poslovni partner za inozemska trgovska in proizvodna podjetja. Samo po tej poti bi si namreč PREHRANA lahko zagotovila optimalne nabavne in prodajne pogoje, predvsem pa vzpostavila res čvrste poslovne odnose s svojimi partnerji. Tako bo kolektiv kajpak tudi laže premagoval težave, ki jih prinašata s seboj uveljavljanje reforme in vedno močnejša konkurenca na trgu in ki se izražajo v stalnem naraščanju poslovnih stroškov.

Z drugimi besedami: sindikat v PREHRANI se ni zadovoljil samo z dosedanjim delom njihove delovne organizacije, ne opozarja le na možnosti razreševanja trenutnih problemov podjetja, ampak svoje poglede upira tudi v prihodnost kolektiva. Hkrati pa tako izražena stališča pomenijo jasen odgovor tistim posameznikom v kolektivu, ki menijo, da je podjetje že doseglo takšno razvojno stopnjo, ko ni potrebno in nujno, da bi ga razvijali in razširjali. Če bi popustili takim stališčem in če bi se zadovoljevali s sedanjim obsegom poslovanja, poudarja sindikat v PREHRANI, bi to pomenilo, da bi se podjetje že po letu ali najkasneje dveh letih znašlo na robu rentabilnosti. To pa kajpak pomeni, da bi postalo na moč aktualno vprašanje, ali bo njihov kolektiv še imel kruh in ali ga bo lahko nudil še novim sodelavcem.

Prav zaradi vsega tega, kar je poleg samoupravnih organov tudi sindikat jasno in javno povedal kolektivu, ni prav nič čudno, če je občni zbor zavzel stališče, da je treba — poleg nujnih investicij — največji del razpoložljivih sredstev trajno nalagati v lastna obratna sredstva, da bi se tako podjetje finančno čimbolj osamosvojilo. Boljše osebne dohodke pa lahko zagotovi samo več dela in bolje opravljeno delo. Zato sindikat meni, da je treba napeti vse sile za izboljševanje kvalifikacijske strukture zaposlenih, s čimer bi lahko dosegli večjo produktivnost dela. Prav to pa je treba še posebej poudariti z nadaljnjim izpopolnjevanjem delitve po delu.

Takšne bi bile, na kratko, osnovne smernice napredka PREHRANE, kakor jih zagovarja in predlaga sindikalno članstvo. Hkrati pa je občni zbor pooblastil svoje upravne in samoupravne organe, da se pri pristojnih družbenih organih zavzamejo za to, da bi hitreje odpravljali pomanjkljivosti in slabosti sedanjega zunanjetrgovinskega, deviznega in kreditnega sistema, ki še vedno daje premajhne možnosti za svobodnejšo poslovno aktivnost.

—mG

Z OBČNEGA ZBORA SINDIKALNE PODRUŽNICE TRGOVSKO PROIZVODNEGA PODJETJA PREHRANA LJUBLJANA:

Izrekli so se za tri smeri napredka

Pravna posvetovalnica DE

■ **VPRAŠANJE:**

Do leta 1956 sem bil 20 let v delovnem razmerju, nato sem bil kot samostojni obrtnik fotografske stroke zavarovan pri skladu pomoči obrtnikov do leta 1965, od 1. 1. 1965 dalje pa sem bil kot obrtnik pokojninsko zavarovan pri zavodu za socialno zavarovanje. Doslej imam 30 let pokojninske dobe. Ker sem star 62 let in zaradi slabega vida težko opravljam fotografski poklic, bom moral prenehati z delom. Ali imam pravico do starostne pokojnine in koliko bo znašala pokojnina?

G. J. — BREŽICE

S 1. 1. 1965 je bilo uvedeno pokojninsko zavarovanje samostojnih obrtnikov in gostincev. Izvajanje tega zavarovanja je bilo urejeno s pogodbo o izvajanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja samostojnih obrtnikov in gostincev z dne 1. 7. 1966.

Pravice iz tega zavarovanja se po izrecni določbi 124. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju morejo uveljaviti šele po preteku 5 let od uvedbe zavarovanja — torej s 1. 1. 1970.

Po 7. členu omenjene pogodbe lahko zavarovanci uveljavijo invalidsko pokojnino že po preteku enega leta zavarovanja, če nehajo voditi obrtno delavnico zato, ker so zaradi bolezni ali poškodbe izven dela postali invalidi I. kategorije invalidnosti, če so dopolnili starost najmanj 60 let in najmanj 40 let obrtniškega dela, vštevši obdobja, ki se štejejo po zakonu v zavarovalno dobo. Ker tega pogoja ne izpolnjujete, boste mogli uveljaviti starostno pokojnino šele v začetku leta 1970.

Pokojnina se vam bo odmerila od pokojninske osnove, ki se bo izračunala po denarnih zneskih, od katerih plačujete zavarovalni prispevek od 1. 1. 1965 dalje. Za dopolnjenih 30 let znaša pokojnina 65 % pokojninske osnove in se za vsako nadaljnje leto zviša za 2 %.

M. VEHOVEC

■ **VPRAŠANJE:**

Rad bi odprl zasebno gostilno in zato sem zaprosil občino za obrtno dovoljenje. Občina pa mi dovoljenja ne izda, češ da nimam kvalifikacij za delo v gostinstvu. Nato je prošnjo napravila moja sorodnica, ki dela v gostinstvu že 5 let. Dela v gostilni na Općinah pri Trstu. Na občini zahtevajo potrdilo o zaposlitvi, kar lahko dokaže s potrdilom ali pa s pričami. Na občini so odgovorili, da to potrdilo ne velja, ker je zaposlena onstran meje. Mislim in očitno se vidi, da nam dovoljenja sploh nočejo dati.

K. K. — Kozina

Po zakonu o zasebnem gostinstvu (Uradni list SRS št. 11/65) lahko gostinsko obrt ustanovi, kdor je strokovno usposobljen za opravljanje gostinskih dejavnosti. Dovoljenje za ustanovitev gostinskega obrata ni mogoče odreči, če prosilec izpolnjuje predpisane pogoje. Strokovna usposobljenost se dokaže s potrdilom strokovne izobraževalne ustanove za vzgojo in izobraževanje strokovnih kadrov za gostinske poklice ali s prakso v tej dejavnosti. Gostinski obrat lahko ustanovi tudi, kdor nima priznane strokovne izobrazbe, če za izdajo dovoljenja pristojni občinski upravni organ sodi, da za opravljanje zaprošene dejavnosti ni potrebna posebna strokovna usposobljenost. Zakon sicer ne določa, kaj se šteje za prakso v gostinstvu, vendar sodim, da ni utemeljenih zadržkov, da bi občina ne izdala dovoljenja za ustanovitev gostinskega obrata osebi, ki ima večletno gostinsko prakso v inozemstvu in ne pri nas.

A. POLJANŠEK

■ **VPRAŠANJE:**

Od leta 1957 do 1960 sem bil kot samostojni obrtnik zavarovan pri skladu za samostojne obrtnike v Ljubljani. Ker je bilo s 1. I. 1965 uvedeno obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje samostojnih obrtnikov in samostojnih gostincev, je bil sklad ukinjen, njegova sredstva pa je prevzelo socialno zavarovanje. Zvedel sem, da se čas opravljanja samostojne obrtne ali gostinske dejavnosti pred 1. I. 1965 šteje samostojnim obrtnikom in gostincem v pokojninsko dobo, če skladu invalidsko-pokojninskega zavarovanja vplačajo ustrezno razliko zavarovalnega prispevka. Zanima me, kako je to vprašanje urejeno glede tistih samostojnih obrtnikov, ki dne 1. I. 1965 niso bili več člani sklada iz kakršnih koli razlogov. — K. S., CERKNICA

Če še opravljate samostojno obrt, se vam bo štel tudi ves čas samostojne obrtne dejavnosti pred 11. I. 1965 v pokojninsko dobo, pod pogojem seveda, da vplačate določen prispevek za invalidsko pokojninsko zavarovanje (od pokojninske osnove 345 N-din), da bo zavod za socialno zavarovanje imel kritje za obveznosti, ki jih s tem prevzame. To pravico ima vsak samostojen obrtnik ne glede na to, ali je bil prostovoljno zavarovan pri skladu za samostojne obrtnike ali pa ni bil zavarovan.

Pogodba o izvajanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja samostojnih obrtnikov in samostojnih gostincev z dne 1. 7. 1966 določa v svojem 10. členu, da znaša omenjeni prispevek za invalidsko pokojninsko zavarovanje za čas, ko je bil obrtnik prostovoljno zavarovan pri skladu za vzajemno pomoč obrtnikov, samo 20 odstotkov prispevka najnižje osnove zavarovanja (345 N-din), to pa le pod pogojem, da plačani prispevki za čas do 31. 12. 1964 niso bili dvignjeni.

Če je samostojni obrtnik že pred 1. I. 1965 opustil obrt in vstopil v delovno razmerje, se mu čas opravljanja samostojne obrti po 15. 5. 1945 ne more šteti v pokojninsko dobo, ker za to ni nobenega zakonitega predpisa. Po 156. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju se namreč nekdanjemu obrtniku šteje v posebno dobo za pokojnino čas opravljanja samostojne dejavnosti pred 15. 5. 1945, če je bil po 15. 5. 1945 in do 1. 1. 1965 vsaj 5 let v delovnem razmerju s polnim delovnim časom. Zatorej se čas opravljanja samostojne obrtne dejavnosti po 15. 5. 1945 ne more všteti v posebno pokojninsko dobo.

Prav bi bilo, če bi se tudi takemu nekdanjemu obrtniku vštel v pokojninsko dobo čas opravljanja samostojne obrti po 15. 5. 1945 pod pogojem, da vplača prispevek za invalidsko pokojninsko zavarovanje za ves čas nazaj. To pa bi bilo treba urediti z zakonom.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno posvetovalnico DE

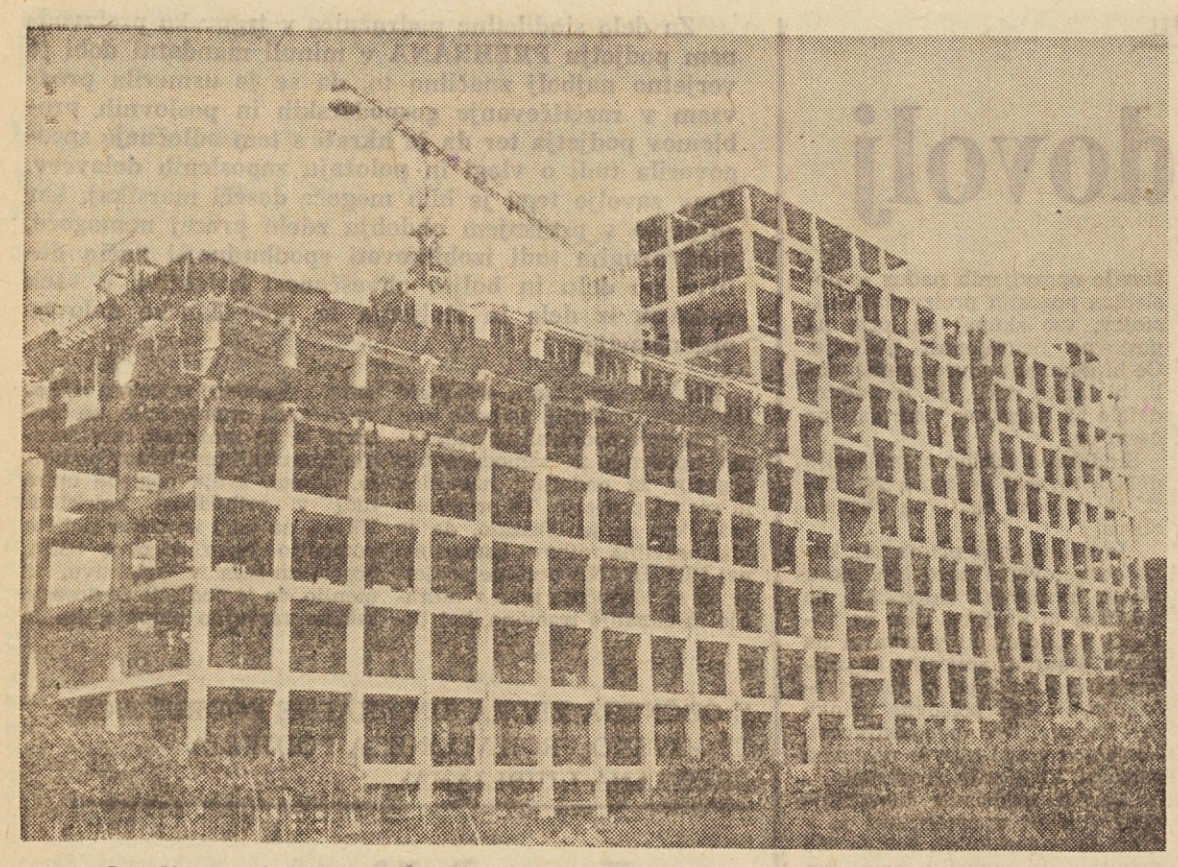

Ogrodje nove bolnišnice v Novi Gorici, kjer se bo lahko hkrati zdravilo 250 občanov

GORIČANI O NOVIH PREDPISIH V SOCIALNEM ZAVAROVANJU

Bojazen pred dehumanizacijo

Občinski sindikalni svet Nova Gorica in člani njegove socialno zdravstvene komisije se bojijo, da bo prenos tridesetdnevnega plačevanja boleznin na delovne organizacije dehumaniziral zdravstveno varstvo. Po njihovem mnenju utegnejo spremembe v zdravstvenem zavarovanju prizadeti predvsem majhne delovne organizacije, ki jih pri nas ni malo, in njihove delavce.

Predsednik občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica **Aleksander Čerče** je za naš list izjavil:

»Slovenski delovni kolektivi štejejo povprečno po 350 članov. To povprečje vključuje nad tisočlanske kolektive in takšne s petimi ali desetimi člani, ki povečini ustvarjajo majhen dohodek. Za takšna majhna podjetja bodo spremembe v plačevanju boleznin težavno finančno vprašanje. En sam bolnik bo lahko pred koncem meseca izčrpal razpoložljiva namenska sredstva. In posledice tega? Lahko jih slutimo: ponekod pritisk na zdravnike, da stalež zmanjšajo, četudi v škodo zdravljenja, drugje morda nestrpna želja, da se bolehnih članov čimprej znebijo. Tega pa z omenjenimi spremembami v socialno-zdravstveni zakonodaji nismo želeli.

Zlasti problematično bo v podjetjih, ki zaposlujejo veliko delavk. Omenjenim pomislekom se pridruži še pomislek, ali bodo podjetja finančno sposobna na primer financirati zdravstveno šibki porodnici dodatni dopust, četudi bi ga zdravnik priporočil. Nekatera samoupravna vodstva so porodnicam odobrila več kot 105 dni porodniškega dopusta. Obrat Iskre, na primer 133 dni, torej 28 dni več, kot ga bo poslej plačevalo socialno zavarovanje. Nadomestilo osebnega dohodka za teh 28 dni naj bi plačalo podjetje. Morda bo sposobno finančno uresničiti sprejeti sklep, dvomim pa, da bo šlo v vseh podjetjih brez težav. Ta sprememba v financiranju utegne ogroziti uvidevnost do materinstva. Delovni kolektivi, ki so se že doslej branili delavk, jih bodo poslej še bolj neprizanesljivo odslavljali in sprejemali predvsem delavce.

Naslednje, kar naše delovne organizacije težko razumejo, je pokrivanje izgub v socialnem zavarovanju. V Gorici stoji nedograjena bolnišnica in namesto da bi čimveč prispevale zanjo, morajo odvajati denar za pokrivanje zgub, ki jih niso sami zakrivili.

V zdravstvenih krogih na Goriškem veliko razpravljajo o tem. Upravičeno se sprašujejo, čemu so varčevali, se prikrajševali pri osebnih dohodkih, čemu so 60 milijonov starih dinarjev svojih prihrankov investirali v goriško novo bolnico... Kaj sploh stimulira dobro gospodarjenje v zdravstvu? In kako so dobri gospodarji nagrajeni?

Za novo bolnišnico je zmanjkalo okoli 300 milijonov starih dinarjev. Ker občinske skupščine ne morejo financirati nadaljnje gradnje, bo finančno breme padlo na ramena gospodarstva, komunalne skupnosti zavarovancev in občanov. S tem smo se hočeš nočeš sprijaznli, ne moremo se pa sprijazniti s tradicionalnim reševanjem finančnih problemov v širšem merilu: vzemi tistemu, ki vsaj nekaj ima in daj onemu, ki nima — ne glede na to, zakaj nekdo ima in zakaj nekdo nima, istočasno pa nenehno priporočamo gospodarnost in stimuliranje gospodarnosti«.

M. K.

S kladivom...

Gradivo za ta prispevek sem zbrala na Goriškem. Pravijo pa, da bi na Koprskem dobila še boljše. Zanimivejše. In mogoče še kje drugje.

Direktor neke gospodarske organizacije ima obilo prostega časa. Odvišne delovne moči bi, na primer, lahko aktiviral v svoji delovni organizaciji, prišel pa je do zaključka, da je zasebna obrt donosnejše odlagališče ustvarjalnih rezerv. Seveda takšna obrt, da nabavne in prodajne službe ne bo treba voditi po dveh tirih. V svojem obrtnem podjetju bi izkoristil zveze, znanstva in svojo direktorsko avtoriteto s socialističnega sektorja gospodarstva.

Na tako genialno idejo je prišel tudi neki računovodja. Morda je njegova ideja celo starejšega datuma, toda, kot veste, so zasebni obrti šele zadnje čase zrasle peruti. Morala bi zapisati, da ji rastejo, kajti ta proces še ni končan, čeprav ga kar se da pospešujemo z raznimi prednostmi pred socialistično obrtjo, ki ji družbene obveznosti in zahtevana družbena evidenca strižejo peruti. Zasebni obrtnik, kakopak, prav tako vodi evidenco, toda zasebno, prikrojeno svoji volji, željam in potrebam. Računovodja je torej kaj lahko spoznal, da bi si s tem drugim poklicem — ki bi se mu legalno posvečal samo v prostem času, ilegalno pa, no, le kdo bi nadzoroval njegove dopoldanske zasebne telefonske razgovore — znatno povečal zasebne proračunske postavke in izboljšal svojo bilanco.

O teh zasebnih finančnih ciljih seveda nista ne direktor ne računovodja kaj preveč govorila. Zato pa sta bolj obešala na veliki zvon družbeno potrebnost teh njunih obrtnih podjetij. Marsikoga sta s takšnim utemeljevanjem zadovoljila.

Že je kazalo, da sta ubrala pravilno taktiko, ko so se našli »zavistneži«. Pravijo, da ni mogoče hkrati sedeti na dveh stolih, ker zlasti zdaj med gospodarsko reformo vsako podjetje zahteva celega in ne samo pol direktorja in prav tako celega računovodjo. Postavljajo ju pred alternativo: ali direktor v socialističnem sektorju ali lastnik zasebnega obrtnega podjetja. Ali računovodja v socialističnem podjetju ali lastnik zasebnega obrtnega podjetja.

In pomislite, čeprav zakonski predpisi ne branijo izkoriščati delovnega potenciala za dva poklica, vedno več občanov zahteva, da direktor in računovodja odgovorita na omenjeni alternativni vprašanji.

Kaj pa zdaj? Edino, kar jima še preostane, je pot na Koprsko in sestanek z ljudmi, ki jim je uspela integracija socialističnih in zasebnih gospodarskih poslov, predvsem pa položajev in zaslužkov. Obogatena z njihovimi delovnimi izkušnjami, bi se vrnila na Goriško in ukrotila svoje nasprotnike. Državljani na Goriškem imajo vendar enake pravice kot na Koprskem. Spisek Koprčanov z dvojnim poklicem bo nemara Goriškim »moralistom« zaprl usta. Vsaj dotlej, dokler naši predpisi ne stopijo na njihovo stran...

-Ma

... po prstih

NA TEMO: SOCIALNO ZAVAROVANJE FILMSKIH DELAVCEV

Nesvobodno svobodni poklici

Predstavniki Društva filmskih delavcev Slovenije so nedavno tega na tiskovni konferenci seznanili zastopnike tiska, sindikata in filmskega sklada s precej zapletenim problemom. Gre za plačevanje prispevkov socialnega zavarovanja za 44 filmskih delavcev.

Problem je precej zapleten in mnogo širši, čeprav se je trenutno zaostril ravno v zvezi s spremembami zakona o financiranju socialnega zavarovanja.

Leta 1950 so vsi filmski poklici z zakonom, tako rekoč brez svobodne izbire, dobili »status svobodnega filmskega delavca« (izjema je bila takrat storjena le za delavce pri »Filmskih novostih«). Izbire — v redni delovni odnos ali v svobodni status — torej ni bilo več. Pravica do dela se je začela spopadati z možnostmi za delo. Dobra stran statusa »svobodnega poklica« je bila gotovo v tem, da se je skozi nadaljnja leta izvajala v tej delovni grupaciji potrebna selekcija. Število 44 filmskih delavcev v Sloveniji danes se npr. že precej približuje tistemu številu filmskih delavcev, za katero sodijo, da je za ohranjanje sedanjega obsega filmske proizvodnje na Slovenskem potrebno 35 — 40 delavcev).

Seveda pa ima status »svobodnega filmskega delavca« tudi svoje manj sončne plati. »Delovno orodje« filmskih delavcev, se pravi tehnična filmska baza, je namreč družbena lastnina, z njo upravljajo podjetja (če ni v lasti banke!) in filmski delavci je ne morejo tako »svobodno« koristiti, kot to na primer lahko storita svobodni književnik ali svobodni likovnik, ki si sama lahko nabavita orodje in material za svoje »svobodno delo«. Filmski delavec tudi nima »svobodne izbire« pri tem, kaj bo delal (ne le s čim bo delal!), saj je odvisen od natečajev, od obsega filmske dejavnosti, od sredstev za to dejavnost in končno še od glavnih avtorjev filma, ki vsak zase izbirajo svojo tehnično ekipo.

Čeprav je novi zakon o delovnih razmerjih odprl možnosti, da filmski delavci izbirajo med »statusom svobodnega« ali rednim delovnim razmerjem, pa je ekonomska situacija danes v slovenski filmski proizvodnji takšna, da jim ne nudi možnosti prehoda iz svobodnega statusa v redno delovno razmerje (seveda na področju filmske proizvodnje!). **Družba, ki je z zakoni ta status filmskega delavca spremijala, pravijo danes prizadeti, ni računala s posledicami in tudi danes prepočasi išče odgovore na mnoga odprta vprašanja tega kulturno delovnega področja.**

Kako se odražajo posledice vsega tega na primeru plačevanja prispevkov socialnega zavarovanja za filmske umetnike in posebej za filmske delavce?

Že lani januarja sta pristojna republiška sekretariata predložila skupščini SRS predlog, kako naj bi uredili plačevanje prispevkov za socialno zavarovanje umetnikov. Filmski delavci so precej kritični in ostrih besed, ker so odbori skupščine SRS šele junija obravnavali ta predlog in ga zavrnili, ker pač ni bilo denarja. Zdaj bodo za umetnike (tudi za filmske avtorje, ne pa za ostale filmske delavce stvar uredili tako, da bo republika prispevala delež za minimalno zavarovanje umetnikov, ti pa bodo potlej lahko zavarovalno osnovo povečali iz svojega žepa.

TUDI PROBLEM 44 LJUDI JE TREBA REŠITI!

Nobene izbire med manjšim ali večjim zavarovanjem pa nimajo filmski delavci (filmski poklici), ki so od 1. 1. 1967 dalje postali edini nosilci prispevka za socialno zavarovanje.

Lani je bilo za filmske delavce (poklice) urejeno plačevanje prispevka tako, da je bil nosilec zavarovanja Društvo filmsskih delavcev, garant in plačnik pa filmske producentske hiše. Če podjetja niso pravočasno plačala prispevkov, filmskemu delavcu niso ugasnile pravice iz socialnega zavarovanja. Če pa v letošnjem letu filmski delavci **sami** ne plačajo pravočasno prispevka za vnaprej (četudi bi bil pogodbeni partner njihov dolžnik!), jim pravice iz socialnega zavarovanja takoj ugasnejo.

No, lani je tako VIBA na osnovi sklepa delavskega sveta vplačala delni prispevek socialnega zavarovanja ne le za tiste filmske delavce, ki jih je že predvidela za konkretno delo, temveč še za določeno število preostalih (namesto nekaj nad 8 milijonov S-din je vplačala 16 milijonov S-din!). Osmega novembra 1966 pa je VIBA obvestila Društvo filmskih delavcev, da prispevkov ne bo več plačevala in da predlaga prehod na bruto honorarje vključujoč zavarovanje.

Zakon je zakon, pravijo filmski delavci. Težnje zakona razumejo in tudi sicer so filmske delavci še naprej pripravljeni sami nositi riziko za to, ali bodo delali ali ne. Toda, trenutno stanje je takšno, da v Sloveniji še niso znani rezultati natečaja filmskega sklada, da producentske hiše še ne vedo, kaj bodo delale itd., filmski delavci pa čakajo in vegetirajo, ker vendarle še računajo na možnost dela pri filmu. Toda medtem čas teče in prispevkè socialnega zavarovanja je treba plačevati. Zato je Društvo zaprosilo upravni odbor filmskega sklada za enkratno namensko denarno pomoč za prispevek socialnega zavarovanja 44 filmskim delavcem. Od marca oziroma aprila naprej pa naj bi prispevke za socialno zavarovanje nosili filmski delavci sami.

ALI SO KAKŠNE REŠITVE?

Izhod iz trenutne situacije pa ni vse, kar smo hoteli ob tej priložnosti zapisati. Vsiljuje se namreč nekaj vprašanj:

- **Ali lahko upravni odbor filmskega sklada zagotovi, da bi v bodoče svobodni filmski delavci že takoj v začetku leta vedeli za svoje možnosti dela in bi se pravočasno lahko po potrebi tudi preorientirali na drugo delo? Sodeč po izkušnjah sklada, ko se natečaji podaljšujejo, ker v določenem roku ni dovolj izbire, bo to verjetno težko zagotoviti.**
- **Ali bi lahko statut filmskega sklada izpopolnili tako, bi sklad vsako leto vsaj za prve tri mesece, ko rezultati natečaja še niso znani, v obliki akontacije ali kredita Društvu filmskih delavcev nosil stroške prispevkov za socialno zavarovanje? Če ne za 44, pa vsaj za minimalno število potrebnih filmskih delavcev, ki naj bodo realizatorji tistega, zaradi česar filmski sklad obstaja.**
- **Kaj bo s slovensko filmsko proizvodnjo, če takega stanja filmski delavci v bodoče ne bodo več vzdržali in se bodo vsaj najboljši zaposlili na primer pri RTV, ostali pa prekvalificirali?**
- **Ali lahko vse predolgo odprta vprašanja filmske proizvodnje na Slovenskem odlagamo še kar naprej na račun delavcev filmskih poklicev?**
- **In kaj bodo storili pri VIBI, če se filmski delavci zaposle drugje ali prekvalificirajo? Ali jih bo v tem trenutku začelo kaj bolj skrbeti, s kom bodo pravzaprav v bodoče delali slovenske filme? Ali pa bodo morda že prej vendarle premislili, koliko teh delavcev morajo minimalno sprejeti v redno delovno razmerje, če nočejo ostati praznih rok in križem rok?**
- **Kako bi lahko razreševali ta problem, če bi upoštevali dolgoletne sugestije o združitvi filmske in televizijske — filmske baze?**

SONJA GAŠPERŠIČ

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 starih din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din — 650 starih din — polletna 13 N-din — 1300 starih din in letna 26 N-din — 2600 starih din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in kliši ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana

Poslano na pp 313/VI, Ljubljana

Vnovič: Jara kača združevanja

Živim na tleh, zato me čudi polemika, ki je nastala po objavi članka M. K. »Jara kača združevanja« v Delavski enotnosti.

Uvodoma naj omenim, da sem »sokrivec« spotikljivih navedb v omenjenem članku, vendar se tega ne sramujem. Še vedno sem namreč prepričan, da ni družbenega opravičila za tako počasno izvajanje sprejetega sklepa o združitvi petih delavskih univerz v Ljubljani.

Mislim, da delavske univerze v času, ko še niso urejena finančna vprašanja obveznega šolstva, ne morejo in ne smejo postavljati prevelikih zahtev po izobraževalnih pripomočkih, ki terjajo ogromno denarja. Toda bolj kot ta grandomanija (poudarjam: grandomanija samo z vidika trenutnih skromnih družbenih možnosti) me moti nekaj drugega v polemiki o »Jari kači združevanja«: sklicevanje na to, da ni ustanovitelja za novo delavsko univerzo, da niso zagotovljena najnujnejša sredstva za njeno nemoteno delo. Vprašam se, s čim se obstoječe delavske univerze sedaj vzdržujejo? In kakšnih ponazoril in učil se sedaj poslužujejo? Mislim, da imajo osnovne pogoje za delo, sicer ne bi delale. Še več: upam, da so občinske skupščine tudi drugim delavskim univerzam zagotovile sredstva za osnovno dejavnost v prvem četrtletju, kakor je to vprašanje rešila naša občinska skupščina. Če je tako, potem bi ta sredstva iz občinskih namenskih skladov ostala tudi po združitvi, le ob enkratnem programiranju in poenostavljenem upravnem in organizacijsko tehničnem postopku bi bila smotrneje izkoriščena in morda bi ostalo celo kaj za nakup učil?

Če so druge občinske skupščine namenile svojim delavskim univerzam toliko sredstev kot lani, kakor v občini Vič-Rudnik, potem bi združena delavska univerza razpolagala z okoli 40 milijonov starih dinarjev — vsekakor omembe vredna osnova za začetek dela. Kar se ustanovitelja tiče, pa mislim, da je stvar še bolj enostavna. Če bodo vse občinske skupščine financirale osnovno dejavnost združene delavske univerze — in mislim, da tako tudi bo, dokler se občine ne združijo — potem je jasno, da bi morale biti vse soustanoviteljice. Ustanoviteljstvo, seveda, lahko prevzame Mestni svet, vendar sporazumno z občinskimi skupščinami. Finančna osnova pa bi bila v obeh primerih ista. Le v prvem bi delavska univerza dobivala sredstva neposredno od občinskih skupščin, v drugem primeru pa posredno.

Prepričan sem pa, da bi morale biti glavni vir dohodkov tudi v tako imenovani združeni delavski univerzi plačane storitve in usluge delovnim kolektivom. Tiste delavske univerze, ki se oslanjajo samo na proračunska sredstva svojih komun, životarijo. Resda v Ljubljani nimamo takšnih, kljub temu je delovni koncept nekaterih problematičen. Dovolj imamo rednih splošnih in strokovnih šol, ob katerih je mogoče organizirati oddelke za odrasle, delavske univerze pa naj bi upravičevale svoj obstoj s splošnim in družbeno ekonomskim izobraževanjem upravljavcev. V komuni in v delovni organizaciji.

Bodimo odkriti: kadar se obračamo na delovne kolektive s svojimi programi, se mnogi vedejo do nas kot do nadležnih beračev, kar razumem, četudi me osebno to boli. Drugače pa bi gledali na nas, če bi naši delovni programi ne nastajali po pisarnah, brez tesnejših stikov z življenjem in z interesi delavcev.

Upravičeno me vprašate, zakaj delavska univerza na Rudniku ne dela tako, kot sem pravkar zapisal, da naj bi delala. Moj odgovor: kadrovsko smo prešibki. Ravno zato sem tako zainteresiran, da čimprej združimo svoje moči in jih racionalno izkoriščamo, sami sebe pa strokovno izpopolnjujemo. Mislim, da sedaj vsi kolektivi delavskih univerz v Ljubljani izgubljamo po nepotrebnem ogromno časa za reševanje organizacijskih in tehničnih vprašanj.

Za zaključek bi še enkrat dejal, kakor sem izjavil M. K.: »Jara kača združevanja bi se lahko uspešno končala v 14 dneh, če bi med razpravljanjem o združitvi imeli v mislih resnično samo družbene interese.«

SRETEN DIMITRIJEVIČ
upravnik Delavske univerze Vič-Rudnik

Pogovori z upravljavci ● Pogovori z upravljavci

»Hoteli smo imeti čiste račune«

S Katico Lakota, predsednico upravnega odbora Tovarne čipk in vezenin na Bledu, se pogovarjava o tem, zakaj se je razbila dolgoletna kooperacija med njihovim podjetjem in mariborsko »Vezenino«.

»Po mojem je tako, da morata kolektiva, ki se odločata za poslovno sodelovanje, svojo politiko usmerjati tako, da niso oškodovani njuni skupni interesi, čeprav ima — kar je logično in normalno — vsako podjetje tudi svoje lastne načrte in cilje. Kdor poskuša partnerja izigrati, najprej samega sebe pokoplje!« je poudarila Katica Lakota.

»V načelu bo to že držalo. Vendar v Mariboru pravijo, da ste jim obrnili hrbet takoj, ko ste zgradili in opremili lastni obrat za konfekcioniranje vezenega in čipkastega blaga in da ste jih v času. ko ste z njimi sodelovali, tudi izkoriščali. Kako je s tem?«

»Poznam te očitke. V pojasnilo — ne v odgovor, ki se mi ne zdi potreben — bi omenila nekaj podatkov o zgodovini te kooperacije. Ko smo se leta 1962 o njej začeli pogovarjati, sta podjetji zlahha prodali vse, kar sta izdelali. Vendar smo na Bledu želeli doseči višjo in bolj kontinuirano proizvodnjo, mariborsko podjetje pa si je želelo zagotoviti več takih surovin, iz katerih bi proizvajalo čimveč ekskluzivnih izdelkov. Šlo je torej za to, da bi se obe podjetji na račun kooperacije poslovno utrdili. Zato smo se zlahka in brez pismenih pogodb dogovorili o sodelovanju, s čimer smo — razen drugega — izločili tudi odvišne posrednike, tako da je bil dohodek tudi zaradi tega večji. Lani je kooperacija na primer zavzela že tak obseg, da je mariborsko podjetje pri nas dobivalo približno polovico vseh surovin, ki jih potrebuje za svojo proizvodnjo oziroma drugače povedano: odkupilo je četrtino vseh naših izdelkov.

Upam si trditi, da smo v štirih letih, kolikor je trajalo naše sodelovanje, izpolnili vse zahteve mariborske Vezenine, čeprav niso bile vselej »fair« v poslovnem pomenu te besede. Da bi njim lahko ustregli, smo morali pogosto razdirati pogodbe z drugimi našimi kupci. To pa ne bi bilo potrebno, če mariborska Vezenina ne bi tako pogosto spreminjala lastne proizvodne usmeritve in če ne bi zaradi tega pogosto in na hitro spreminjala svojih naročil. Končno pa so po našem mnenju terjali prevelik delež deviznega dohodka od tistih končnih izdelkov, ki so jih naredili iz naših proizvodov. Mislim, da pri delitvi tega dohodka ne bi bilo prav, če bi katerikoli partner zaslužil na račun drugega. To zato, ker smo drug drugemu omogočili izvoz in ker smo tudi imeli skupne interese glede na nujno potreben uvoz reprodukcijskih materialov in delno tudi opreme. Taka zahteva pa je bila, kot kaže, za »Vezenino« iz Maribora pretirana.

Povedala bi še, da se dolgo nismo ozirali na njihove očitne poskuse, da bi nas izigrali. Za našim hrbtom so na pri-

mer sklepali pogodbe z raznimi drugimi podjetji, ki pa so bile naperjene proti nam. Sčasoma, ko je bilo takih primerov vse več, pa smo spoznali, da se nanje ne moremo več zanesti. To spoznanje je bilo toliko bolj grenko zato, ker smo jim nudili tudi mnoge druge ugodnosti, ki po svoje pomenijo poslovno skrivnost obeh podjetij in zato o tem ne smem govoriti.

Po vsem tem smo začeli razmišljati o gradnji lastnega konfekcijskega obrata, v katerem bi finalizirali proizvode brez sitnosti, sumničenj in sporov, kar vse nam je po nepotrebnem jemalo energijo in voljo, tako potrebno pri razreševanju drugih težav. Spoznanje in prepričanje, da smo sposobni doseči enako ali še višjo proizvodnjo, je vplivalo na odločitev, da pod opisanimi pogoji res ne gre še naprej razvijati kooperacije z mariborsko Vezenino. No, tako kot drugim, bomo odslej tudi njim prodajali naše blago, če ga bodo želeli, oziroma če bo na voljo tisto, kar potrebujejo.«

»Mariborske Vezenine so menda predlagale tudi integracijo obeh podjetij, pa ste jo odklonili. Zakaj?«

»Iz Maribora je res prišla taka ponudba. Vendar smo bili mnenja, da za to ni bilo tehtnih razlogov, ki bi na primer nakazovali možnost pocenitve proizvodov, povečan dohodek in podobno. Prepričani smo bili, da je za oba kolektiva možno ugodno sodelovanje brez združitve. Kot vidite, še to ni dolgo trajalo.

Če bi to kooperacijo zadržali, če bi bili odnosi pošteni in računi čisti tudi z njihove strani, kot so bili z naše, na Bledu ne bi bilo treba graditi konfekcijskega obrata...

Je pa spet tako, da se vsak kolektiv bori predvsem za svoj poslovni uspeh... Za nas je z lastnim konfekcijskim obratom odpadla kopica sitnosti, ki jih mi res nismo zakrivili. Če pa zdaj to narobe hodi mariborski Vezenini, to ni naša krivda,« je zaključila Katica Lakota.

-mG

PORTRETI IN SREČANJA

Jatova caravella je vzletela z zagrebškega letališča. Smer: Frankfurt—London...

Nekaj sto metrov nad zemljo spregovori kapetan letala: »Polet do Frankfurta bo trajal uro in petindvajset minut. Leteli bomo deset tisoč metrov visoko s hitrostjo osemsto kilometrov na uro. Vreme: delno oblačno...«

Toda le na višini 10.000 metrov. Sicer je bilo tega dne v Zagrebu in v Ljubljani kar precej oblačno. Megla pa je dušila.

Podatki o vremenu so zbudili pozornost. Za letalstvo so izredno pomembni. Kdo jih pripravlja in posreduje pilotom?

Meteorologi, kajpak! V našem listu jih še nismo predstavili.

Na brniškem, kot na vsakem drugem letališču, deluje opazovalna meteorološka postaja. Brniška sodi v okvir Hidrometeorološkega zavoda iz Ljubljane.

Med desetimi meteorologi, ki delajo na tej opazovalni postaji, je tudi meteorologinja Nina Ceković.

Pogovor sva začela o vremenu. Pa ne zato, ker je to lepa navada. Pogovarjati se o vremenu je Ninin poklic.

»Precej dobro govorite slovensko, ampak niste Ljubljančanka?«

»Pred približno tremi leti sem prišla v Ljubljano,« odgovarja Nina. »Na beograjski šoli me je štipendiral ljubljanski Hidrometeorološki zavod. Doma pa sem iz Vranja. A kljub temu, da sem »uvožena«, sem se že čisto udomačila. Živim med prijetnimi ljudmi.«

Povprašam jo, kako to, da se je odločila za poklic meteorologinje in sploh sem radoveden, kaj vse je treba »dati skozi«, da postaneš meteorolog?

Megla stiska v prsih

»Po pravici vam povem, z veseljem sem se odločila za ta poklic,« nadaljuje Nina. »Morda zato, ker je pri tem delu vsak dan kaj novega, včasih skrivnostnega, razburljivega. V oddelku na srednji šoli v Beogradu nas je bilo trideset, iz vsake republike po pet. Štiri leta je trajalo šolanje...«

»Kaj pravzaprav delate kot meteorologinja?«

»Delam kot pomočnica glavnega meteorologa opazovalne postaje brniškega letališča. Vsak dan moramo pripraviti biltene za Jatove pilote, poleti pa tudi za pilote vseh tistih letal, ki pristajajo na brniškem letališču. Kako pomembni so podatki o vremenu za te ljudi, si lahko predstavljate. Vedno jim moramo natančno izračunati in izmeriti, kakšno je ozračje na višini, na kateri letijo, kakšna je vidljivost, kakšni so zračni tokovi...«

»Ste letalcem že kdaj posredovali napačne podatke?«

Nina me je pogledala, kot bi hotela reči: »Kako si sploh upate kaj takega vprašati?« Že njen pogled mi je dal vedeti, da se to sploh ne sme zgoditi.

Enaindvajsetletna meteorologinja Nina Ceković odide vsak dan na delo nekaj po četrti uri zjutraj. Skoraj vsak drugi dan je dežurna, kajti na opazovalni postaji na Brniku teče delo noč in dan. Delati je treba tudi ponoči... In za ženske je to včasih zelo naporno.

»Ko ne bi bilo zjutraj te presnete ljubljanske megle. Kar stiska me v prsih, ko hitim na avtobus,« se je potožila.

»London je slovel po megli, zdaj pa je skoraj nimajo več. Le redko se pripodi nad mesto. Bi lahko tudi v Ljubljani preprečili meglo?«

»Lahko bi jo preprečili ali vsaj ublažili, če bi uporabljali manj trdih goriv, kot so premog, koks, drva. Veste, saje so zoprne, za meglo pa najboljše kondenzacijsko sredstvo. Kar napišite, zavzemam se za to, da bi tudi pri nas prepovedali ali vsaj zmanjšali uporabo trdih goriv. V Londonu so to že storili.«

»Oprostite, koliko pa zaslužite za delo, ki ga opravljate?«

»Malo. Komaj osemdeset tisoč starih dinarjev... Sploh pa imam občutek, da nas meteorologe precej zapostavljajo in da sploh za nas mnogi ne vedo in ne poznajo našega dela. No, še najbolj so nam hvaležni kmetijci. V drugih deželah, denimo...«

»... V Združenih državah Amerike ali v Angliji pa še kje so meteorologi celo cenjeni, kajne,« ji brž pomagam.

»Toda,« nadaljuje Nina Ceković, »tam imajo tudi precej boljše pogoje za delo, bolje so opremljeni s sodobnimi napravami, ki se uporabljajo v meteorologiji. Mi pa včasih komaj dokažemo, kako smo potrebni zlasti za gospodarstvo. Vzemimo samo našo hidrometeorološko službo, ki opazuje stanje rek, količino padavin, ali pa agrometeorološko službo... Prav zavoljo tega, ker nas meteorologe še vse preveč podcenjujejo, smo tudi zmeraj na tesnem z denarjem, ki ga potrebujemo za naše normalno delo. Če bi se samo enkrat udeležili sestanka na našem Hidrometeorološkem zavodu, bi spoznali, da se o vseh teh problemih pogovarjamo zelo resno.«

M. Ž.

OBČINSKI SINDIKALNI SVET LJUBLJANA BEŽIGRAD NA TEMO: POLITIKA DRUŽBENEGA STANDARDA V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Žagamo vejo, na kateri sedimo

Da bi dobil podatke, kako v delovnih organizacijah skrbijo za družbeni standard, je Občinski sindikalni svet Ljubljana-Bežigrad sestavil vprašalno polo in jo razposlal petindvajsetim sindikalnim podružnicam na svojem območju.

Vsaka tretja delovna organizacija na anketo sploh ni odgovorila. Anketne pole ostalih delovnih organizacij pa nazorno pričajo, da družbeni standard še ni sestavni del njihovega plana. Kako neurejeno, nesistematično in stihijsko rešujejo samoupravni organi probleme družbenega standarda, pričajo tudi odgovori na vprašanje, kolikokrat so delovne organizacije v minulem letu razpravljale o vprašanju standarda svojih ljudi. Odgovori so namreč sila nejasni ali pa se glase »včasih«.

V naslednjih vrsticah smo se dotaknili dveh vprašanj družbenega standarda v bežigrajskih delovnih organizacijah, o katerih je bilo na omenjenem plenumu Občinskega sindikalnega sveta največ govora: oddiha in rekreacije zaposlenih in problema delitvenih sistemov.

JE SKRB ZA ČLOVEKA »SOCIALA«?

Sindikati imajo v svojih programih jasno zapisano, da je njihova osnovna naloga skrb za delovnega človeka. Vendar analiza občinskega sindikalnega sveta Bežigrad kaže, da so primeri dejanske skrbi za višji družbeni standard tako redki in osamljeni, da bi jih bilo treba iskati z lučjo celo pri belem dnevu.

Analize pravijo, da smo v času reforme prav organizacijo oddiha in rekreacije, to je počitka delovnih ljudi, skoraj v celoti zanemarili. Tako je od sedemnajst anketiranih podjetij, v katerih je zaposleno 5173 delavcev, letovalo komaj 488 intelektualcev in 352 telesnih delavcev, to je borih 16% vseh zaposlenih v anketiranih podjetjih.

Samo vsaka četrta do peta delovna organizacija na območju občine Ljubljana-Bežigrad je v minulem letu posvečala skrb tudi oddihu svojih zaposlenih. Ker pa gre še v teh primerih bolj za rekreacijo v ožjem pomenu besede, to je za športna tekmovanja oziroma le občasno aktivnost, lahko mirno trdimo, da je to področje dela zanemarjeno, če ne že povsem opuščeno. To misel potrjuje tudi podatek, da lepo število delovnih organizacij ni izdelalo v preteklem obdobju niti plana dopustov.

Na vprašanje, ali samoupravni organi skrbijo za oddih in rekreacijo svojih ljudi, je deset od sedemnajstih anketiranih organizacij odgovorilo z »ne«. Trije odgovori pravijo, da za to področje »skrbi sindikat«. Podrobnejša analiza pa je pokazala, da se skriva za »skrbjo sindikata« v glavnem le organizacija izletov.

Enoten zaključek plenuma bežigrajskih sindikatov je, da je področje skrbi za oddih in rekreacijo zaposlenih eno od najbolj zanemarjenih v delovnih organizacijah. Če bi sliko analize ilustrirali še s podatki kadrovskih služb in njihove strokovnosti, bi postali omenjeni odgovori delovnih organizacij nekoliko bolj razumljivi, saj so prav kadrovske službe daleč od tistega, kar bi v delovnih organizacijah danes potrebovali.

STIHIJA TUDI V DELITVENIH SISTEMIH

Bežigrajski plenum občinskega sindikalnega sveta je med drugim močno zanimalo vprašanje, kakšne ukrepe so sprejele strokovne službe in organi samoupravljanja glede na novo finančno situacijo in kako je z dohodki proizvajalcev. Anketa odgovarja tudi na to vprašanje: dvanajst delovnih organizacij ali 70,6 odstotka ni v tem pogledu storilo ničesar.

Seveda delijo delovne organizacije osnovni dohodek po različnem ključu. Tudi znotraj delovnih kolektivov so različni delitveni sistemi. Najpogosteje so v veljavi tile: skupinska norma, individualna norma, po prodani realizaciji in akord. Delitveni sistem po času pa je značilen le za 2 delovni organizaciji.

Ob tem je zanimivo, da nimajo vse anketirane delovne organizacije posebne komisije, ki bi se naj ukvarjala predvsem z naslednjimi vprašanji: zbiranjem in pripravo gradiva za izdelavo novega ali za dopolnitev starega pravilnika, usklajevanje predlogov posameznih delovnih enot, izdelovanje osnove za oceno delovnih mest in osnove za učinek dela, predlaganjem sprememb pravilnika, reševanjem pritožb itd. V delovnih organizacijah pa, kjer te komisije obstajajo, ni slišati predlogov za spremembo pravilnikov...

Naj bo kakorkoli že: glede na anketo občinskega sindikalnega sveta Bežigrad lahko upravičeno sklepamo, da prevladuje v teh komisijah stihijsko delo. O kakem poglobljenem analitičnem in razvojnem delu seveda ni govora...

Plenum občinskega sindikalnega sveta Bežigrad je ob koncu sklenil, da bo predsedstvo v nekaj dneh formuliralo zaključke in jih posredovalo ne samo sindikalnim podružnicam, temveč tudi vsem delavskim svetom na svojem območju, da bi bil korak naprej na področju družbenega standarda v naslednjem obdobju čimbolj občuten.

A. ULAGA

PO DVANAJSTI REDNI LETNI SKUPŠČINI POČITNIŠKE ZVEZE SLOVENIJE

Zakaj korak nazaj?

Preteklo nedeljo je imela Počitniška zveza Slovenije svojo redno letno skupščino, na kateri so člani razpravljali o svojih uspehih in spodrsljajih v preteklem letu, predvsem pa o tem, zakaj je izgubila Počitniška zveza v minulih dvanajstih mesecih 23% svojih ljudi.

Kje so vzroki...?

V občinah, posebno na občinskih skupščinah Počitniške zveze, so jih nanizali več: previsoka članarina, slaba propaganda, pomanjkanje propagandnih sredstev, premalo dela voljnih kadrov, pasivnost izvršnih odborov, pomanjkanje finančnih sredstev za organizacijsko dejavnost v občinah, nezainteresiranost mladih, predvsem za pohode in potovanja po Jugoslaviji, itd. Težko je napisati in oceniti vse vzroke in težave.

Že vrsto let nazaj si organizacija Počitniške zveze Slovenije močno prizadeva povečati število članstva in razširiti svojo organizacijo po vseh občinah, šolah, podjetjih, ustanovah, krajevnih skupnostih in vaseh. Tudi zadnja letna skupščina marca lansko leto je sprejela sklep o razširitvi organizacije in povečanju števila članstva. Zelo verjetno bi bila ta naloga uspešno opravljena že ob sedanji angažiranosti republiškega izvršnega odbora, če bi bili ugodni tudi drugi pogoji za uspešno delovanje organizacije in ne bi vse skupaj slonelo samo na pripravljenosti funkcionarjev, da svoj prosti čas izkoristijo v prid organizaciji.

Vse doslej je namreč Počitniška zveza Slovenije preveč delala le v eni smeri: za povečanju števila članstva. Veliko premalo pa je ob tem mislila na vsebinski in materialni razvoj svoje organizacije.

V ZASAVJU JE BILO LANI MANJ DELOVNIH SPOROV

Pravilniki zmanjšujejo krivice

Občinsko sodišče Trbovlje je poslalo občinskim skupščinam Trbovlje, Zagorje ob Savi in Hrastnik podrobno poročilo o problemih delovnega prava, iz katerega med drugim izhaja tudi ugotovitev, da urejajo medsebojna delovna razmerja v posameznih delovnih organizacijah v Zasavju še zmeraj le formalno.

Občinsko sodišče Trbovlje je v letu 1965 obravnavalo 35 delovnih sporov, lani pa manj, kar kaže, da so v večini delovnih organizacij v Zasavju končno le izdelali in sprejeli pravilnike o delovnih razmerjih, medtem ko jih predlani še niso imeli in je zavoljo tega večkrat prišlo do kršitve pravic zaposlenih. V skoraj vseh primerih, ki jih je doslej obravnavalo Občinsko sodišče Trbovlje, so delavci tožili delovno organizacijo, največkrat zaradi prenehanja delovnega razmerja in zaradi enostranskih premestitev na druga delovna mesta.

Iz obravnavanih primerov je tudi razvidno, da so v delovnih organizacijah premeščali delavce na nižja delovna mesta brez privolitev delavcev, pri čemer niso niti objektivno ugotavljali, če delavci uspešno opravljajo svoje naloge. Spet v drugih delovnih organizacijah so odpovedovali delovna razmerja z utemeljitvijo, da so ukinjena posamezna delovna mesta, čeprav delovnih mest niso ukinili. V eni od delovnih organizacij iz Trboveli pa so premestili tri delavce na delovna mesta, s katerimi niso bili zadovoljni, ne da bi izdali odločbe in obrazložili, zakaj je do premestitev sploh prišlo. Zaradi tega sploh niso mogli vložiti tožb zoper delovno organizacijo, pač pa so se obrnili na Okrožno sodišče v Ljubljani za zaščito ustavnih pravic. Sicer pa so v delovnih organizacijah v Zasavju napačno odločali tudi pri določanju odpovednih rokov, v zvezi z ugotavljanjem odgovornosti in povrnitve škod itd.

Dejstvo je tudi, da so proizvajalci v zasavskih občinah Trbovlje, Zagorje ob Savi in Hrastnik še vedno v premajhni meri seznanjeni s pravicami in dolžnostmi iz delovnega razmerja, posebej pa še o tem, kako uveljaviti te pravice. Pri občinskih sindikalnih svetih delujejo službe pravne pomoči, vendar se nanjo obračajo zaposleni še vedno v premajhni meri, največkrat pa le tedaj, kadar ne dobe ustreznih pojasnil v delovni organizaciji, oziroma če splošni akti niso dovolj razumljivi.

»Mali človek«

Reformo, pišemo, nam bo uspelo uresničiti predvsem s poglabljanjem samoupravljanja in s pravičnim nagrajevanjem po delu. Gospodarske izkušnje minulih let so nam pokazale, da deklarativni apeli: »Tovariši, zategnimo pas, pljunimo v roke, dajmo, dajmo!« ne obrodijo pravega sadu. Tudi danes je treba živeti, če je le mogoče, bogato življenje — brez materialne osnove, brez spodbudnega nagrajevanja za opravljeno delo pa si takšnega življenja ni mogoče privoščiti. Izkušnje so nam tudi povedale, da teorija »enakih želodcev« in enakih zaslužkov za različno kakovost dela ne pelje nikamor drugam kot v stalno siromaštvo, saj izdelkov naše industrije, ki so rezultat relativno enakega plačila za različno strokovna in kvalificirana dela, zaradi slabe kakovosti ni mogoče prodajati na tujem trgu pa tudi doma jih ob koncu gospodarskega leta še vedno nič koliko obleži v skladiščih.

Z reformo smo se torej odločili za spodbudo, ki naj jo da našemu gospodarskemu življenju stalen razvoj samoupravnih odnosov, in za merjenje fizičnega, strokovnega in intelektualnega dela, da bi lahko vsakdo prejemal čimbolj pravičen delež ustvarjenega dohodka. Reforma pa pomeni tudi to, da priznava strokovnost dela v največji meri trg, kar pa spet pomeni, da nujno nastajajo razlike med osebnimi dohodki zaposlenih v različnih podjetjih in različnih gospodarskih panogah, pa čeprav imajo enako šolsko izobrazbo, so pri delu enako izkušeni, so pri delu celo vsi enako prizadevni itd. Pravičnost delitve osebnih dohodkov je torej lahko le relativna.

Vendar — čeprav je takšna delitev relativno »nepoštena« — je ekonomsko še vedno mnogo bolj spodbudna za naš gospodarski razvoj in z njeno pomočjo si lahko mnogo hitreje izboljšujemo življenje, kot če bi se odločili za sistem plač, tarifnih postavk, za odrejanje osebnih dohodkov »z vrha« (podjetniškega ali državniškega) itd.

Če pa vse to vemo, je zato toliko bolj nerazumljivo, odkod v tisku in javnosti prav v času reforme toliko skrbi »za malega človeka«. »Izredno sem se vpisala v srednjo tehnično šolo, toda prav nič bi me ne bilo sram, če bi še naprej ostala NAVADNA DELAVKA«, sem prebral pred dnevi v razgovoru novinarja z delavko, ki se je odločila za strokovno izpopolnjevanje. »Kaj pa naj naredi proti vsem tem zakonom naš mali človek, mali občan?« piše zajedljivo eden od časnikov in tako dalje! Časopisni stolpci so polni sočutja do malega človeka, ki da se ne zna in se ne bo nikoli znal postaviti za svoje pravice, udariti po mizi, si priboriti lepše življenje.

Ob pisanju »o malem človeku« bi se niti ne izplačalo izgubljati besed, če bi takšno pisanje ne bilo v svojem bistvu naperjeno proti razvijanju samoupravnih odnosov in uresničevanju načela delitve po delu, proti samoupravljanju. Takšno pomilovanje usode »malega človeka« vzbuja pri nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcih občutek nemoči, da bi razreševali svoje delovne in življenjske probleme, krepi v njih vero, da bo njihove težave razrešil nekdo mimo njih (na primer novinar, ki ima tako dobro srce ali pa celo — država), razrešuje pa jih tudi odgovornosti za lastno strokovno rast in s tem za kakovost svojega dela.

Če je »javno znano«, da je »mali človek« nemočen, zakaj bi se potlej tudi vključeval v samoupravno življenje svoje okolice, zakaj bi se strokovno izobraževal, da bi se izkopal iz strokovno pogosto tudi samoupravno podrejenega položaja v delovnih in politično teritorialnih skupnostih!?

Tej logiki pa bi se preprosto reklo — demagogija.

VINKO BLATNIK

Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec ● Komentatorjev stolpec

KAKO GOSPODARIJO V ČRNOMELJSKEM PODJETJU BELT

Čez pol leta vnovič

»BELT, belokranjska železolivarna in strojna tovarna iz Črnomlja... Ja, majhna tovarna, toda za nas zelo pomembna...« je dejal pred časom šef nabavne službe v mariborski tovarni avtomobilov Savo Vizjak.

Vendar so BELT še pred nedavnim prerokovali neslaven konec...

Ko pa jim je mariborska tovarna avtomobilov tako rekoč »stopila« na prste, so se zresnili. V dveh letih so se v BELT modernizirali in proizvajajo v glavnem za potrebe TAM...

»Težko bi našel tako pohvalne besede še za katerega našega kooperanta, kot jih lahko zdaj povem za črnomaljski BELT...« je še nadaljeval Savo Vizjak.

Toda povod za pisanje o tem, kako gospodarijo v črnomeljskem podjetju BELT niso bile le spodbudne besede predstavnika TAM, marveč predvsem zelo uspel občni zbor sindikalne organizacije, ki so ga imeli te dni.

Občni zbor sindikalne organizacije v podjetju BELT bi lahko z drugimi besedami imenovali tudi pogovor proizvajalcev, ki je razgrnil vso paleto njihovega dosedanjega gospodarjenja. Seveda pa so razpravljali tudi o možnostih za nadaljnjo modernizacijo proizvodnje, o referendumu, ali naj se k njim pripoji sedanji LIČ, o družbenem standardu in še in še...

BLIZU POL MILIJARDE ZA MODERNIZACIJO

BELT se čedalje bolj specializira za odlivanje in obdelavo avtomobilskih delov. Najuspešneje sodeluje z mariborsko tovarno avtomobilov in motorjev, precej svojih izdelkov pa tudi izvozi. V odlivanju in obdelavi avtomobilskih delov so danes že kos čedalje večjim zahtevam avtomobilske industrije.

»Naj povem samo to,« je spregovoril tovariš Ježovnik, tehnični direktor BELT, »da je bila naša livarna grajena za največ 2400 ton odlitkov, v teh prostorih pa smo že lani odlili več kot 5000 ton odlitkov...«

Seveda pa so v BELT morali veliko storiti za modernizacijo tehnoloških postopkov, če so hoteli doseči takšno raven proizvodnje.

»V livarni smo povečali zmogljivost kupolnih peči,« nadaljuje tovariš Ježovnik. »Prav tako smo zamenjali stare ventilatorje z novimi, tako da lahko zdaj dosežemo višje temperature, ki občutno vplivajo na stopnjo izmečka in na kvaliteto izdelkov... V oblikovalnici pa smo opremili peskomet z vsemi potrebnimi napravami...«

Pripoveduje tudi o tem, da so kupili več avtomatskih strojev za mehanski obrat, s katerimi so skrajšali obdelovalni čas za tri in celo štirikrat. Skratka, v poldrugem letu so v BELT vložili v modernizacijo proizvodnje blizu pol milijarde starih dinarjev, pretežno iz svojih skladov.

»Toda še vedno smo v zagati zaradi nekaterih ozkih grl. Trenutno je največje ozko grlo čistilnica,« pravi tovariš Ježovnik. »Peskalni stroji so že močno izrabljeni, saj nepretrgoma obratujejo v treh izmenah. Razen tega pa tudi njihova zmogljivost ne ustreza več. V marcu pa bo bolje, saj pričakujemo nov stroj za peskanje, ki bo proizvajal po principu tekočega traku in bo speskal 9 ton odlitkov na uro...«

KAKO UTEMELJUJEJO ZDRUŽITEV?

Le nekaj deset metrov od podjetja BELT je podobna kovinska tovarna: LIČ, litoželezarska industrija Črnomelj.

»Res nima nobenega smisla,« pravijo v BELT, »da poslujemo vsak zase, vzdržujemo dvojno administracijo, dvojne službe... Ali ne bi bilo bolje, če bi se združili in bi tako občutno zmanjšali poslovne stroške...«

Še bolj se za združitev navdušujejo v LIČ. Gospodarska reforma jim ob skromnih sredstvih v skladih že onemogoča uvajanje sodobnih tehnoloških postopkov, saj obrtniška proizvodnja ne daje skoraj nobenih sredstev za razširjeno reprodukcijo. Skratka, v LIČ so se morda pravočasno zdramili, da si morajo poiskati dobrega poslovnega partnerja.

»In zakaj ne bi bil to BELT?« pripominjajo v LIČ.

V BELT gledajo želje soseda z vso resnostjo:

»BELT se razvija v proizvodnji motornega liva in z našim glavnim poslovnim partnerjem, to je TAM v Mariboru, razširjamo proizvodni program. Spričo tega pa smo v livarni na tesnem s prostori. Kreditov si ne moremo privoščiti, da bi si zgradili novo livarno. Razen tega gradnja takega objekta tudi traja nekaj časa. Že zaradi tega je združitev s podjetjem LIČ za nas zelo privlačna...«

Kot so še povedali v BELT, bi ob skromni preureditvi proizvodnih prostorov v LIČ lahko takoj prenesli del proizvodnje iz sedanje pretesne livarne v BELT. S pomočjo strokovnjakov pa bi skupno delo lahko kmalu steklo. Pa tudi sredstva, ki bi jih vložili v proizvodnjo v prostorih podjetja LIČ, bi bila kaj kmalu povrnjena. Kot so izračunali v BELT, najkasneje v dveh letih.

REFERENDUM NI USPEL

Minuli teden pa so v BELT organizirali referendum o pripojitvi sosednjega podjetja LIČ.

Toda referendum kljub odločnemu stališču sindikalne organizacije na občnem zboru, da je treba integracijo izvesti, ni uspel. Referendum ni uspel kljub temu, da je posebna komisija strokovnjakov obeh podjetij pripravila obširno gradivo za pripojitev, s katerim so seznanili vse člane kolektiva. Vodje oddelkov so sklicevali sestanke ter tudi ustno razlagali zbrano dokumentacijo o utemeljenosti pripojitve.

A vendar je bilo 20 glasov premalo, da bi referendum potrdil integracijo.

Peščica kolektiva, ki gleda na pripojitev LIČ z nezaupanjem, je nedvomno opravila svoje. Vsaj tako zdaj zatrjujejo v BELT.

Naj bo tako ali drugače, ob vsem se le vsiljuje pomislek: kaj pa če le dokumentacija in sama izvedba referenduma nista bili dovolj dobro in predvsem pravočasno pripravljeni?

Tudi v sindikatu in vseh naprednih silah v BELTU bi morali storiti kaj več, da bi zamišljeno akcijo tudi uspešno izpeljali.

Po zakonitih možnostih se priložnost spet ponuja čez pol leta.

Toda pol leta je zanesljivo izgubljenega.

MILAN ŽIVKOVIČ

V JAMO — FOTO SLUŽBA DE

Nejasna prihodnost zastarelih tovarn

(Nadaljevanje s 1. strani)

stroje sicer lahko kupijo, dinarjev pa je vedno manj. Odtod nenormalen pritisk za odobritev višjih cen.

Mi se že več let zavedamo prepada med našimi in tujimi proizvajalnimi možnostmi, med našo in tujo produktivnostjo. Dokler se v tem ne izenačimo z zahodom, ne bo pogojev za enakovredno konkurenco. Kot sem že dejal, bomo poskušali vse stare stroje čimprej izločiti. Kratkoročni krediti so zdaj dragi, vendar sprejemljivi, če upoštevamo njihovo donosnost. Od 1962. leta, ko smo uvozili ameriške stroje, smo proizvodnjo povečali za 3,4-krat, čeprav smo se dolgo le šolali ob njih. Kako nam je porasla produktivnost, pa je razvidno iz tehle podatkov: 1963. leta je 926 članski kolektiv izdelal 7 milijonov parov nogavic, letos pa, ko nas je samo 830, bomo dali na trg 13 milijonov 700.000 parov.

Boste prodali toliko nogavic, če se vam produktivnost še poveča in kompenzacijski posel z Združenimi državami konča? Modernizirale so se tudi druge jugoslovanske tovarne nogavic, domač trg je zasičen z njimi.

Prepričani smo, da s prodajo doma ne bo problemov, ker nameravamo nogavice po končani specializaciji in modernizaciji poceniti za 25 odstotkov. Pri tem imamo, seveda, svojo računico. Deviz je vedno več, dinarjev pa vedno manj. Domač trg postaja za vse nogavičarje — o drugih panogah ne bi govoril — zanimiv. Dolar je bil za nas lani vreden 2200 dinarjev, zdaj 1900 dinarjev, do konca leta pa bo njegova vrednost po mojem mnenju zdrknila na 1400 dinarjev. To pomeni, da bi dolarje poceni dobili, če bi imeli dinarje. Domači trg smo doslej zanemarjali zaradi izvoza nogavic, v konjunkturnem času, ki se zdaj končuje, so bili kupci zadovoljni, če smo jim od desetih naročenih vrst nogavic poslali osem ali še manj. V novih razmerah smo primorani bolj upoštevati želje kupcev in izpolniti asortiment. Za povečane zaloge gotovih izdelkov, ki smo se jih doslej branili, pa potrebujemo več obratnih sredstev. Ker jih sami nimamo dovolj, si bomo pomagali s kratkoročnimi krediti. Visoke obresti bomo ob povečani produktivnosti in proizvodnji lahko utrpeli.

Ali vas ne bo tolišna pocenitev nogavic preveč prizadela?

Razpolagamo z obširnim elaboratom, iz katerega je razvidno, da je naš načrt realen. Končni poslovni efekt se ne zmanjša, če proizvodnjo in produktivnost znatno povečaš, izdelek pa poceniš. Že prihodnje leto bomo izdelali dva milijona parov več nogavic z nespremenjenim številom zaposlenih, če dobimo kratkoročni investicijski kredit za uvoz strojev. Devize imamo že zagotovljene. Ker obratna sredstva obrnemo letno že 5,6-krat, evropsko povprečje pa je 6, upamo, da nam banka ne bo zavrnila prošnje za kredit.

Dalj kot vas poslušam, bolj imam občutek, da ste glavne težave že prebrodili pred gospodarsko reformo.

Če primerjamo sklade iz leta 1963 in lanske, pred tremi leti smo jih ustvarili 50 milijonov, lani pa milijardo, je ta domneva upravičena, vendar nas kopica problemov sedaj žge kot takrat. V vsem se moramo izenačiti z inozemstvom, pogoji za poslovno izenačitev pa niso enaki. Kot vidite, tekmujemo s časom v modernizaciji strojnega parka. Toda mi plačujemo 27 odstotkov uvozne carine in 8 odstotkov raznih dajatev, medtem ko znašajo v drugih državah uvozni stroški samo 8 do 12 odstotkov. Dalje: družbene dajatve od nogavic so drugod manjše kot pri nas, ker štejejo nogavice za blago široke potrošnje in temu primerno manj obdavčujejo tovarne nogavic, pač pa bolj obdavčujejo tovarne strojev. Tako torej mi, ki uvažamo tuje stroje, prispevamo visoko družbeno akumulacijo zanje in visoko domačo carino. Ti stroški so vkalkulirani v ceno nogavic, vrhu tega pa še višje družbene dajatve, kot so v drugih državah. Če bi banke vse to upoštevale, bi nam morale dati naprošene kredite, dokler se predpisi ne prilagodijo zahtevam, ki jih gospodarska reforma postavlja vsem delovnim organizacijam. Veliko laže je namreč postavljati zahteve po tehnološki in komercialni konkurenčnosti na svetovnem trgu, kakor to zahtevo uresničiti, če se vsa zakonodaja ne prikroji tako, da prizadevanj vsaj ne ovira. Mi, upam, bomo težave prebrodili, bojim se pa, da tista podjetja, ki jih je šele gospodarska reforma prisilila v modernizacijo, le ne bodo tako srečno zvozila skozi reformo. Novi sistem kreditiranja je zanje prekrut, vendar za sanacijo našega gospodarstva potreben.

N nama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO
V I. NADSTROPJU:

- posteljno perilo, prešite in volnene odeje
- dekorativno blago
- serviete, prti, brisače
- preproge, tekači, obloge tal, zavese
- gospodinjski aparati, hladilniki, štedilniki, sesalci, loščilci, mešalci, bojlerji
- radio aparati, televizorji, gramofoni, magnetofoni, transistorji, radijske in TV antene
- svetilke: stropne, stenske, namizne, stoječe

Nakup pohištva in gospodinjskih aparatov tudi na potrošniški kredit — 10-odstotni popust pri plačilu z devizami.

LJUBLJANA nama N

Z LETNE SKUPŠČINE GOSPODARSKE ZBORNICE SR SLOVENIJE

ODLOČNA BESEDA VELJA, ČE...

Kakor smo že poročali, je bila minuli teden v Ljubljani tretja letna skupščina Gospodarske zbornice SR Slovenije. Lahko smo samo veseli izhodiščne misli vseh razprav, da so v času po reformi končno ustvarjeni najvažnejši pogoji, da bi gospodarstvo poslej moglo bolj neposredno vplivati na ocene in odločitve, ki jih sprejemajo dejavniki izven zbornice. Tako nemara tudi ne bo več toliko očitkov, da gospodarstvo plačuje visoke prispevke za organizacijo, ki ne zastopa tistih njegovih interesov, ki so pač v nasprotju s stališči republiškega upravnega aparata, katerega »podaljšana roka« pa je v preteklosti zbornica res marsikdaj tudi bila.

Vendar naj se tokrat zadržimo le ob ponovno definiranem stališču, da mora zbornica postati resničen predstavnik gospodarstva v odnosu do družbe in njenih organov. Tako odločno izrečene besede pa bodo seveda uresničljive le tedaj, če se bo zanje gospodarstvo vsaj poslej bolj složno zavzemalo in če bodo zahtevam gospodarstva pravočasno prisluhnili tudi zbornični organi, seveda pa tudi nasprotno, da bodo pobude zbornice naletele na ugodnejši odmev pri včlanjenih delovnih organizacijah.

Prav zavoljo tega spoznanja je ob oblikovanju delovnega programa za letošnje leto tako pri včlanjenih gospodarskih organizacijah kot zbornici z njenimi organi prevladalo prepričanje, da bo potrebno posamezne probleme reševati bolj prožno in enostavno, kakor pa so jih doslej. V zvezi s tem je skupščina gospodarske zbornice potrdila nekaj novih oblik zborničnega dela, ki naj bi gospodarskim organizacijam pred pristojnimi organi olajšale uveljavljanje njihovih predlogov in stališč. Tako je po spremenjenem zborničnem statutu zainteresiranim podjetjem omogočeno, da se spričo svojih interesov lahko vključujejo mimo svoje tudi v druge grupacije. Glede na potrebe lahko zbornica po novem ustanavlja tudi mešane skupne odbore za reševanje vprašanj, kjer se združujejo ali razhajajo interesi članov več grupacij podjetij. Po tej poti pa bi zbornica laže spoznavala in razčiščevala konkretne probleme gospodarstva in se tudi uveljavila kot pobudnik potrebnih ukrepov. Stališče skupščine gospodarske zbornice je bilo, da je treba vsa ta mnenja in predloge zborničnih organov poslati vsem pristojnim organom, po potrebi tudi v obliki amandmajev in pravno formuliranih osnutkov predpisov. Po sprejetju novih predpisov pa naj bi izvedli javno primerjavo med sprejetim besedilom predpisov in predloženimi stališči zbornice oziroma gospodarskih organizacij. S tem bi verjetno lahko dosegli, da bi pristojni skupščinski organi v prihodnje bolj premišljeno sprejemali nove predpise, ki se v praksi marsikdaj izkažejo kot pomanjkljivi ali celo neustrezni; največje breme težav, ki so s tem povezane, pa potem nosijo prizadete delovne organizacije.

Ob izpopolnjevanju teh in še nekaterih drugih novih oblik dela skupščina gospodarske zbornice SR Slovenije predvideva, da bo bolj prišla do veljave neposredna beseda in pobuda gospodarstva. S tem pa bo zbornici olajšano razreševanje tistih problemov gospodarstva, ki objektivno zavirajo prizadevanje za dosledno uresničevanje načel gospodarske reforme. Tako naj bi zbornica proučila in pregledala sistemsko ureditev finančnega sodelovanja med gospodarskimi organizacijami ob skupni proizvodnji ter vzajemni delitvi dohodka in poslovnega rizika na eni strani ter po drugi strani proučevala in dajala predloge za ekonomsko ustrezne oblike skupnega poslovanja s tujimi kapitali. Ena najvažnejših nalog zbornice v letošnjem letu pa bo da vztrajno zahteva izid manjkajočih spremnih predpisov k obstoječemu zunanjetrgovinskemu in deviznemu režimu ter zahtevala odstranitev ugotovljenih pomanjkljivosti pri delovanju izvozno-uvoznega režima. Zbornica naj bi se mimo tega in po potrebi zavzela s konkretnimi predlogi za ekonomsko upravičeno zaščito domačega trga, obenem pa še za modernizacijo in poenostavitev carinskega postopka, za izpopolnitev predpisov, ki urejajo dolgoročne proizvodne kooperacije gospodarskih organizacij s tujimi partnerji, za zavarovanje izvoznih in kreditno-izvoznih rizikov ter še za nekatera druga vprašanja.

Takšen je v grobem delovni program gospodarske zbornice SR Slovenije za letošnje leto. Spisek potreb, želja in načrtov seveda dopolnjujejo še številna druga vprašanja, ki zadevajo konkretno pomoč posameznim delovnim organizacijam in grupacijam podjetij pri iskanju njihovega dolgoročnega programa gospodarjenja, uveljavljanje bolj poslovnih odnosov med bankami in gospodarstvom... -mG

KAKO BI KOMENTIRALI VI?

JAVNO MNENJE:

Veliko mladine ne dokonča šolanja zaradi premajhne lastne prizadevnosti

IVANA BERCETA, direktorja ljubljanske osnovne šole Tone Čufar, smo vprašali, kako bi kot izkušen pedagog komentiral naslednjo trditev: več kot tretjina anketiranih prosvetnih delavcev (37,3 %) je v raziskavi, ki jo je jeseni izvedel Center za raziskavo javnega mnenja, navedla kot drugi najpomembnejši vzrok za to, da pri nas veliko mladine ne dokonča v rednem roku šolanja na I. in II. stopnji — PREMAJHNO PRIZADEVANJE MLADINE. Laiki — če smem k njim šteti tudi starše — mnogokrat odklanjajo tako mišljenje prosvetarjev, kot tudi to, da botruje slabim uspehom premajhna skrb staršev za šolanje njihovih otrok (mnenje 18,6 % anketiranih).

Mladina je danes res premalo motivirana za delo, je dejal tovariš Berce. Mnogi starši svojih otrok ne navajajo na sistematično delo, ne le za šolo, temveč tudi v domačem gospodinjstvu. In tako pogosto mlad človek po nobeni poti ne pride do tega, da bi začutil, da se z rednim delom pridobiva ta tako malo cenjeni dinar. Otroci v družinskem krogu pogosto nimajo nikakršnih rednih delovnih obveznosti in starši jim iz velikodušnosti nudijo kar največ morejo, ne da bi si otroci vsakokrat posebej zaslužili njihovo darežljivost z delom. Dobro opravljenim delom! To pa otrokom megli perspektivo šole in učenja kot njihovo stalno obveznost.

Biti motiviran za kakršnokoli sistematsko delo pa pomeni biti motiviran tudi za sistematsko šolsko delo. Otrok mora spoznati kakršnokoli sistematsko delo, ki ga moramo opravljati tudi odrasli okrog njega.

Drugi razlog je v tem, da so mnogi starši kar zadovoljni z dobrim ali celo zadostnim učnim uspehom svojih otrok že v nižjih razredih, ko je učni načrt tak, da se otrok še večino nauči v šoli. Iz teh otrok se po naših statistikah v višjih razredih, ki terjajo od otroka več lastnega dela, rekrutira večina ponavljavcev. Otrokom v nižjih razredih še pomagajo starši pa sorodniki, v višjih razredih pa mnogi starši že ne znajo več pomagati. Naredil sem poskusno analizo za letošnje prvo šolsko polletje: V 5. a razredu je bilo ob polletju 12 učencev negativnih in vsi ti so od 1. do 4. razreda bili komaj dobri ali zadostni. V 6. c razredu je bilo 16 negativno ocenjenih, od tega je 12 njih bilo od 1. do 4. razreda komaj dobrih ali zadostnih.

Seveda pa je mimo prizadevnosti mladine in skrbi staršev za šolanje otrok še mnogo razlogov za neuspešnost šolanja. V anketi npr. ni obravnavano posebno šolstvo. Psihološki pregledi otrok bi marsikdaj lahko pravočasno usmerili otroka za eno ali dve leti v posebno šolo, kar bi bilo dovolj, da bi se kasneje vključil v redno šolo. Seveda pa je res, da imajo starši do teh šol velik odpor.

Glede učnega načrta smatram, da naj postavlja maksimalne zahteve. Če v tem maksimalnem okviru obstaja tudi zadovoljiv minimum, tega gotovo nihče ne »postavlja«, saj je treba končno v otroku neprestano razvijati in ohranjati željo, da napreduje.

Nihče tudi do zdaj ni ugotavljal, da je lahko vzrok temu, da premajhno število otrok konča obvezno šolanje v naši napačni poklicni vzgoji kot zožitvi poklicne usmeritve. Že v 6. razredu pogosto povzročimo, da tisti, ki slabo napredujejo, začnejo zanemarjati npr. angleščino, matematiko, češ, saj se bomo šli učit. Mi jim že takrat namreč povemo, katere stroke še vedno pri nas jemljejo v uk brez popolne osemletke. To pa ni prav. Naša šola je enotna, obvezna in ne bi smela poznati pojma »rangiranja« predmetov. Do tega pa v praksi prihaja in mi ne odvračamo otrok dovolj od tega. Prav zato, ker prezgodaj govorimo o poklicni usmeritvi, namesto da bi jih le seznanjali s poklici. In vendar smo ponekod slabosti takega prezgodnjega poklicnega usmerjanja že spoznali, saj npr. za pedagoški poklic ni potrebna že odločitev takoj po osemletki, temveč šele po končani pedagoški gimnaziji.

Pa še nekaj, da ne pozabim: Govorimo o reformirani šoli, ne morem pa si predstavljati tega brez reforme izobraževanja staršev. Toda kdo se danes čuti odgovornega, da bi dal sredstva za tovrstno izobraževanje?

● **PRIHODNJIČ: Kateri zunanji pristojni organi ne spoštujejo samoupravnih odločitev šol?**

Pismo delavskega sveta tovarne »IMPOL«

Osrednji delavski svet je obravnaval na svoji redni seji dne 27. januarja stanje in razmere na osnovni šoli v Slovenski Bistrici, nad katero ima podjetje patronat.

Člani sveta smo obveščeni iz dnevnega časopisja in zborov volivcev, da so na šoli neurejeni odnosi, zato smo zaskrbljeni, če bodo dala naša vložena sredstva za izgradnjo šole in nabavo učil pričakovane rezultate.

Izjave prosvetnih delavcev izražajo dvom, da se bo sploh pričel pouk v novih prostorih, oziroma bodo uporabljene najsodobnejše metode z učili, ki so jih nabavili vsi kolektivi in občani s svojimi prispevki. Pričakujemo namreč, da bodo s tem imeli naši otroci enakovredne učne pogoje, kot so na šolah v večjih mestih.

Osrednji delavski svet je mnenja, da so naša sredstva in prispevki ostalih delovnih organizacij dovolj veliko opravičilo za zanimanje, če so naložena sredstva zadosti racionalno in smotrno izkoriščena. Razen tega mislimo, da ima družbena skupnost, v katero prištevamo tudi delovne organizacije, pravico in dolžnost zanimati se za delovanje ustanov in zavodov.

Člani delavskega sveta zato obsojajo izjave posameznih prosvetnih delavcev, da se širša družbena skupnost nima pravice vmešavati v njihove notranje zadeve.

Delavski svet podjetja smatra, da je treba razmere na šoli nujno popraviti in dati vso moralno podporo tistemu delu kolektiva, ki ne odobrava vseh sklepov sveta šole. Sedanji svet šole je privedel s svojim neodgovornim samoupravnim delom odnose na šoli v nevzdržno stanje, kar gotovo zelo slabo vpliva na učno in vzgojno delo.

Kolektiv osnovne šole in posebej samoupravne organe resno opozarjamo, da čimprej poiščejo ustrezno rešitev za sedanje razmere.

Skupščino občine pa prosimo, naj s svojim posredovanjem uredi odnose v kolektivu in omogoči uspešno strokovno ter vzgojno delo na novo zgrajeni šoli.

(To pismo je bilo poslano 27. I. 1967 Osnovni šoli Slov. Bistrica in Občinski skupščini)

Predsednik delavskega sveta Nekrep Oto, l. r.

Šola stoji – direktorja ni

(Nadaljevanje s 1. strani)

ljubili, da bodo od 6. februarja dalje posvetili več svoje delovne energije šolarjem samim.

REPORTAŽNI ZAPIS

Občinski sindikalni svet nas je obvestil, da bo delovna skupnost Osnovne šole Slovenska Bistrica 28. januarja imela sestanek. Glavna točka dnevnega reda: personalna vprašanja na šoli.

Delovni predsednik tovariš Lešnik je ob otvoritvi sestanka dejal, da se mu zdi, kot da od sinoči sploh še ne bi šel spat. Včeraj zvečer so namreč imeli letno konferenco osnovne organizacije ZK in zdi se, da se bo sinočnja razprava danes le nadaljevala. Lešnik je pozival k resni razpravi, taki, ki bi lahko kaj doprinesla k odločitvi kolektiva.

Predsednica šolskega sveta tovarišica Korošec je podala poročilo sveta. Beležim samo tisto, kar zadeva glavno točko današnjega dnevnega reda. Odkar so razpisali delovno mesto direktorja(prejšnji je sam zapustil šolo), je to zdaj že drugi šolski svet. Imenovali so tudi že dve razpisni komisiji. Ker stari statut ne vsebuje razpisnih kriterijev za direktorja, novega pa jim občina še ni potrdila, je svet šole v decembru formuliral nove razpisne pogoje v skladu s šolskim zakonom. 21. januarja je svet šole čakala težavna naloga: po dveh neuspešnih razpisih naj bi tokrat, na osnovi tretjega, izvolili direktorja. Razpisna komisija je prejela tri vloge, dve v skladu z razpisnimi pogoji, predlagala pa je svetu šole kandidata Norberta Jedlovčnika, sedanjega podpredsednika Občinske skupščine Slovenska Bistrica. Po razpravi v svetu so bile volitve, toda kandidat ni dobil potrebne večine glasov.

Več stvari pogojuje sedanje vzdušje v kolektivu, je dejala tov. Koroščeva. To, da še zdaj nimajo potrjenega statuta, da so še zdaj ogorčeni zaradi nenadnega odhoda bivšega direktorja; največ pa je k vzdušju na šoli »doprinesel« politični sekretar občinskega komiteja ZK tov. Kores, ki je obsodil del kolektiva za malomeščane in klerikalce. Iskra je zagorela. Komunisti na šoli, je dejala tov. Koroščeva, je niso znali pravočasno pogasiti. Zastrašilni magnetofonski trak, ki ga je uporabljal tov. Kores na odprtih sestankih ZK prosvetarjev, pa je bil skrajni povod vse večjemu nezaupanju, kolektiv se je začel resnično grupirati.

Zakaj drugi razpis ni »prinesel« šoli direktorja? Razlogi so nepojasnjeni, je dejala tov. Koroščeva. Kandidat Pleteršek je vendar dobil večino glasov prisotnih, torej je bila njegova izvolitev zakonita. Za iste volitve pa so jim od zunaj zagrozili, da jih bodo razveljavili. Takrat, po drugem neuspelem razpisu, so imeli sindikalni sestanek. Kolektiv je tudi predlagal v svet šole nove člane. Toda pomiritve ni bilo. Širile so se razne govorice, ki so obsojale posameznike in skupine za dejanja, ki jim jih še do danes nihče ni dokazal. Spremljale so jih grožnje, da bodo morali nekateri zapustiti šolo. Vse to je kolektiv še bolj razcepilo.

Potem je tov. Koroščeva govorila o kandidatu Jedlovčniku, ki da mu prizna ona kot vsi drugi vse dobro, kar je storil za novo šolo. Neka trma pa je izzvanjala iz nadaljnje njene ugotovitve: da to namreč še ne pomeni, da mora za šolo zaslužen človek postati zato tudi njen direktor. Nato je še dodala, da svet šole razpravlja o svoji zaupnici.

IZ OČI V OČI, TODA BREZ PESKA!

Ta mednaslov ima svoj pomen. Delovni predsednik nas je novinarje opozoril, da prisluhnemo tistemu, kar je pri celi stvari važno, osebne razprtije pa preslišimo. Torej beležim pogovor iz oči v oči, toda brez peska, ki ga je kdo nasul komu drugemu. Pesek prepuščam pozabi.

Prav ima namreč tovariš Lešnik. Zaradi trenutnih sporov ne bi smeli izgubiti perspektive. Prebere pismo delavskega sveta IMPOL. (Objavljam ga v celoti). Tudi pismo osnovne organizacije ZK Zgornja Bistrica, ki predlaga sklic zainteresiranih staršev takoj ob pričetku novega šolskega polletja. Sodelujejo, naj komunisti. Potem je tu še pismo Občinskega sveta za prosveto, kulturo in telesno vzgojo. Predlagajo, da se o novem direktorju odloči do sobote 28. januarja, sicer bodo ves primer izročili sekretariatu za pravosodje.

Razprava postaja živahna. Ali so se prosvetarji vmešavali v IMPOL, ko so tam imeli prekinitev dela, je dejala tov. Novakova. Pozdravlja pa vseeno ta pisma, saj kažejo na to, da ljudje postajajo aktivni.

Odklonjena sta bila oba možna kandidata, pravi tovarišica, ki se je priglasila k besedi. Eni so mnenja, naj bo direktor ne le dober pedagog, temveč tudi organizacijsko in politično izkušen človek, ki tudi dobro pozna razmere v Slovenski Bistrici. Drugi menijo, naj bo razen tega predvsem zelo sposoben pedagog. V času, ko bi se v kolektivu ti dve dopolnjujoči si mnenji morali zliti v eno, pa so se začeli od zunaj vmešavati in obsojati kolektiv. Tov. Kores, je dejala govornica, nas je na ta način razdvojil še bolj. In vendar bomo že jutri tako potrebni drug drugemu v zbornici in pri našem šolskem delu. Očitki, da se kolektiv igračka s samoupravljanjem, je zanj žaljiv.

Razprava poteka že polno uro. Moja beležnica se polni tudi z izrazi dvoma v zakonito ravnanje razpisnih komisij. Pojasnila odvračajo te dvome. Za »zunanjega poslušalca« — novinarja, morda pojasnila res ne pojasnjujejo vsega. Na primer, ali je komisija kandidata Pleterška predlagala upoštevajoč vse razpisne pogoje. Pa to zdaj ni bistveno. Bistven pa je bil odgovor predsednici sveta šole, da izvolitev istega kandidata na svetu resnično ni bila zakonita, ker zanj ni glasovala večina vseh (ne le prisotnih) članov sveta. Nihče se tudi ni našel, so pripovedovali, ki bi jih pravočasno poučil, da bi po neuspešnih volitvah lahko glasovali še enkrat. Člani prejšnjega sveta so sicer kasneje zahtevali še en sestanek, toda bivša predsednica sveta zatrjuje, da ni bilo za to potrebne pismene vloge. (?)

Komunistom na šoli so očitali od zunaj, zakaj ni svet izvolil enega ali drugega možnega kandidata. Kot da direktorja nastavlja ZK!

Sestanek je prišel tako daleč, da so nekateri predlagali četrti razpis. Le kaj naj si od njega obetajo, je rekel nekdo, če ljudje vedo že za tri neuspele razpise. Potem so sprejeli predlog, da razširjena razpisna komisija ponovno obravnava vloge vseh treh razpisov in poda svetu šole nov predlog.

Bila sem še učenka drugega razreda osnovne šole, je dejala neka tovarišica, ko smo otroci zasadili drevo na mestu, kjer naj bi stala nova šola. Potem so odborniki leta in leta razlagali staršem, zakaj šole še ni. Tov. Jedlovčnik pa se je zavzel za šolo, zainteresiral kolektive in občane in po velikem trudu smo šolo končno dobili. Ne razumem, je nadaljevala, zakaj bi morali žrtvovati dobrega človeka za neke osebne spore, saj imajo pristojni tudi o pedagoških sposobnostih Jedlovčnika zelo dobro mnenje.

Po dveurni razpravi so sklenili razpravo. O njihovih ostalih sklepih govori moja VEST. Iz novinarske beležnice za zaključek le še to k reportažnemu zapisu. Tov. Pihler je pohvalil kolektiv, ker je šola kljub temu, da pet mesecev nima direktorja, ima pa požrtvovalno v. d. ravnateljico, še vedno ena najboljših hospitacijskih šol šolskega okoliša mariborske prosvetno-pedagoške službe... Toda, tudi če je kolektiv ogorčen, razdvojen, je dejal tov. Pihler, se mora zdaj uravnati, kajti za uspeh na šoli niso poglavitna moderna stavba in učila, pač pa delovna ubranost 60-članskega kolektiva... Všeč mi je bil pregovor, na katerega jih je spomnil: »Pravijo, da ni treba hiše zažgati, če jo hočeš segreti...«

KOMENTAR

Po vsem tem pisati komentar je prezgodaj. Morda le naslovi in skice za morebitne komentarje:

● Ali bi na šoli v Slovenski Bistrici potekalo vse prav tako kot je, če bi šola imela že potrjen statut?

● Velika občutljivost za spoštovanje zakonitosti v kolektivu je zelo dobra samoupravljalska lastnost!

● Dvoje malo različnih gledanj na kvalitete, ki naj bi jih imel direktor šolskega zavoda, ni tako nepremostljiva ovira, da ne bi mogli najti skupnega jezika.

● Zainteresiranost delovnih in družbenih organizacij za dogajanje na šoli je gotovo povsem na mestu, kar pa seveda ne pomeni, da sme kdorkoli ukrepati mimo samoupravnih pristojnosti sveta šole.

● Ne hodijo v šolo samo otroci, tudi učitelji kot vsi drugi delovni ljudje so učenci samoupravljalske šole.

● Osebni spori na javnih sestankih? Bolj kot opozorilo novinarjem, naj osebne spore izpuščajo, smo dolžni samoupravljavce opozarjati, naj razmislijo o tem, kaj in kako govore na javnih zborih.

● In končno: tema za daljši komentar. Ali niso nekatere metode in postopki, ki so vzbudili na šoli tolikšno ogorčenje, zelo podobni tistemu, kar smo nedavno tega komunisti Jugoslavije tako odločno obsodili: pritiski, zastraševanja in vmešavanje posameznika z avtoriteto ZK prav v tiste stvari, za katere smo že neštetokrat glasno dejali, da so domena, pravica in dolžnost samoupravljavcev?

SONJA GAŠPERŠIČ

V pričakovanju očka

SIGNALI

Težave z zbiranjem denarja

Z zbiranjem denarja za financiranje drugostopenjskega šolstva so precejšnje težave. Pri tem niso izjema Trbovlje. Lani bi morale delovne organizacije s področja trboveljske občine zbrati v ta namen 980.000 N-din, do konca decembra pa so zbrale le 479.000 N-din ali komaj 49 odstotkov predvidenega zneska.

Le osem delovnih organizacij je izpolnilo svoje obveznosti do tega družbenega dogovora: Termoelektrarna, Investicijski biroji, trgovsko podjetje Vitaminka, poslovalnica DINOS, Tapetništvo, Finomehanika, Industrijsko podjetje Meso in knjigarna Cankarjeve založbe. Nekaj denarja je bilo zbranega tudi pri delovnih organizacijah, ki sprva niso bile predvidene za združevanje teh namenskih sredstev. Pet delovnih organizacij pa v ta namen ni prispevalo niti dinarja, in sicer Elektrolivarska industrija ELIT, Tovarna pohištva, Kmetijska zadruga, Splošno čevljarstvo in Brivnice.

Istočasno ko ugotavljamo, da vrsta delovnih organizacij iz objektivnih ali subjektivnih razlogov ne daje denarja za financiranje strokovnega šolstva, pa v Trbovljah zatrjujejo, da manjka njihovemu gospodarstvu npr. 600 visokokvalificiranih delavcev. Nekatere delovne organizacije so se zaradi pomanjkanja strokovnega kadra že lani znašle v nemajhnih težavah. Teh težav se zavedajo, toda, kot da bi ob tem pozabljale, da se na šolah II. stopnje šola nad 400 otrok iz Trbovelj, kader, ki ga bo potrebovalo prav trboveljsko gospodarstvo. —vš—

Znane so težave, s katerimi so se lani ubadali na trboveljsko — hrastniškem Rudniku rjavega premoga in v Strojni tovarni Trbovlje, zaradi česar so prispevali v sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva precej manj denarja, kot je bilo predvideno. Ni pa razumljivo, da so prispevali znatno manj denarja tudi poslovna enota Trbovlje Elektro-Ljubljana, Mehanika, Splošno gradbeno podjetje Zasavje, Poslovno združenje RUDIS, Metalija, Gralik in Komunala.

KDO IMA ZASLUGE ZA VISOK STANDARD IDRIJSKIH RUDARJEV?

ZLATA ALI SREBRNA JAMA?

IDRIJSKI RUDARJI SO BELE VRANE NA SLOVENSKEM. V ČASU, KO MNOGIM RUDNIKOM NARAŠČAJO ZALOGE, SO S SVOJIMI ZASLUŽKI PRI VRHU RUDARSKE LESTVICE. ŽIVIJO VELIKO BOLJE KOT RUDARJI V VELENJU, MEŽICI ALI NA ŽIROVSKEM VRHU. SPLOH PA JIH NE MOREMO PRIMERJATI Z ZASAVSKIMI PREMOGOVNIKI, KI SO ZAŠLI V TEŽAVE. ZATO NI NIČ ČUDNEGA, ČE IMAJO V RUDNIKU ŽIVEGA SREBRA V IDRIJI PREKO 200 PONUDB ZA ZAPOSLITEV. PRIGLAŠAJO SE RUDARJI OD BLIZU IN DALEČ, KER PAČ RAČUNAJO, DA V IDRIJI NE BODO POSTALI REVEŽI.

KLJUB VISOKEMU STANDARDU PA SO MNOGI IDRIJSKI RUDARJI BLEDI KOT ŠTOROVKE. DO DENARJA NISO PRIŠLI NA LAHEK NAČIN. NJIHOVI POSLOVNI USPEHI SO NASTAJALI S TEŽAVAMI, VLOŽILI SO V TO PRECEJ DENARJA, TELESNIH MOČI, ZDRAVJA IN PAMETI. MARSIKATEREMU RUDARJU, KI PRI DELU NOSI BELO ČELADO, SE POSLEDICE POZNAJO NA ZDRAVJU.

Res pa je, da zaradi tega idrijski rudarji niso več reveži. V času Marije Terezije so imeli pravico beračiti po vsej Avstriji, ko več niso mogli delati v rudniku ali pa jih je doletela nesreča. V Idriji zdaj med njimi ni beračev. Večina živi brez denarnih zadreg, pa se mnogi vseeno jezijo, saj je v Idriji vsakemu otroku znano, da dobi rudar, ki je 40 let delal v rudniku, še vedno manjšo pokojnino, kot rudar, ki je bil v jami 12 let in so ga upokojili pač nekaj let pozneje, ko so začeli pokojnine meriti »po učinku« zadnjega leta. Dogaja se, da za 40 let dela dobi rudar 50 tisočakov, za 12 let pa 86 tisočakov pokojnine!

Napredka pa ne smemo meriti samo po pokojninah. Laže ga izmerimo v rudarskih hišah. Tam pa je viden ob vsaki steni Med rudarskimi stenami je vedno več pralnih strojev, hladilnikov in televizorjev. Tako trdijo ljudje, ki so zašli v rudarski revir.

Predsednik občinskega sindikalnega sveta v Idriji inž. **Niko Medved,** ki je zaposlen v topilnici, z izjavami na račun rudarjev ni preveč skromen:

»Rudarji dobro zaslužijo. Rudnik pa ustvarja dohodek tudi komuni, kar vpliva na potrošnjo v Idriji. V mestu je več pralnih strojev, avtomobilov, televizorjev in hladilnikov, kot si lahko mislite. Pralni stroj v rudarskih hišah ni nobena redkost. Kam naj bi rudarji drugam vlagali denar, če ne v te namene?«

Rudnik ni v stiski z denarjem. Po vseh pipah odteka, na občino, za ceste, za razsvetljavo, za mostove in vodovod. Pri tem pa imajo rudarji čedne dohodke. Lani je znašal povprečni osebni dohodek v rudniku 130 tisoč starih dinarjev. To pa je že denar, ko človeku ni treba živeti v strahu, kaj bo na koncu meseca ostalo v žepu.

IDRIJSKI »GOSPODARSKI ČUDEŽ«

V Idriji naštevajo različne vzroke in okoliščine, ki so vplivale na gospodarsko rast rudnika. Po poslovnih računih so zdaj na konju in ni jih mogoče prepričati, da zlata doba ne bo večno trajala. Pravijo, da so se zavarovali s sredstvi, ki jih vlagajo v razvoj. Pri idrijskem »gospodarskem čudežu« so imeli močne prste vmes tudi zunanji činitelji. Živo srebro je surovina dvajsetega stoletja. Ta kovina je na svetu zdaj vedno bolj iskana. Od leta 1963 se je cena živemu srebru na svetu petkrat povečala. Vrhunec je dosegla leta 1965, ko so za jeklenko živega srebra, ki tehta 34,5 kg, iztržili 750 ameriških dolarjev. V Idriji tudi sedaj nimajo nobenih težav s prodajo, saj 80 % proizvodnje izvažajo na tuja tržišča. Največje količine prodajo v Ameriko in Sovjetsko zvezo. Lani so cene živega srebra sicer začele padati, vendar so še vedno precej visoke, saj se sučejo med 480 do 500 dolarjev za jeklenko. V letu 1963 so namreč živo srebro prodajali po 160 dolarjev.

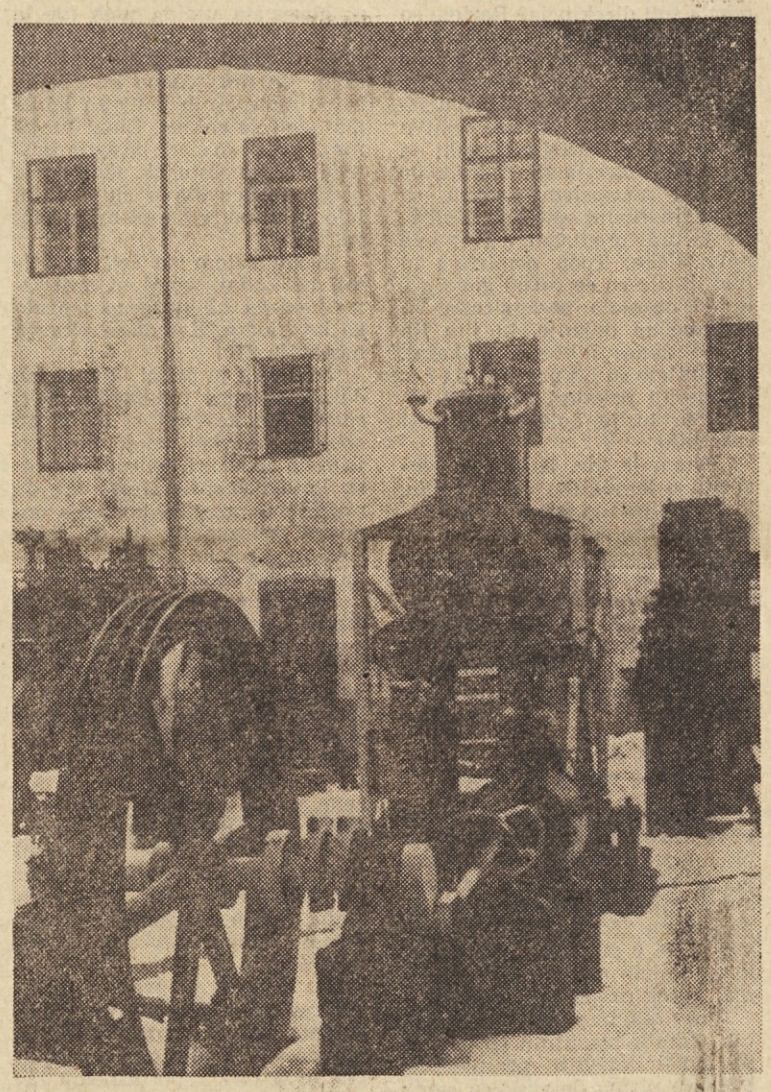

Stari rudniški stroji na grajskem dvorišču, kjer je rudarski muzej
Foto: M. Vizjak

Ugodna svetovna cena seveda ne dopušča, da bi v Idriji sedeli s prekrižanimi rokami. Poskušajo jo izrabiti. Izrabili so jo za modernizacijo rudnika in predelovalnih obratov. V topilnici imajo že dve moderni peči, tretjo pa so kupili s svojim denarjem brez posojila. Tudi rudnika ne zanemarjajo. V šestnajstih obzorjih pod zemljo kopljejo rudo po najsodobnejši metodi in z najsodobnejšimi stroji.

Učinki idrijskih rudarjev so že zdaj izredni. Rudar v Idriji izkoplje na »dnino« 4,5 tone rude. Po svojem učinku je za seboj pustil že italijanske rudarje v rudnikih živega srebra. Italijani nakopljejo v eni dnini povprečno 2 toni rude.

Primerjava pa seveda ni najbolj posrečena. Direktor rudnika v Idriji **inž. Miloš Šulin** pojasnjuje, kaj je njena slaba stran. Ta primerjava ima namreč skrite zanke:

»Italijanski in španski rudniki živega srebra imajo na splošno boljše pogoje, kot so v Idriji. Njihova ruda je kakovostnejša. Italijani rabijo za tono živega srebra 100 ton rude, mi pa 350 ton«.

V Idriji pripeljejo rudarji iz dveh jam in skozi dva jaška okoli 140.000 kubikov rude. To rudo bi lahko vskladiščili v deset ljubljanskih nebotičnikov. Seveda morajo vso to ogromno količino rude v topilnici »prekuhati«, da iz nje izločijo živo srebro.

Učinki v rudniku so vsako leto boljši. Do leta 1961 so v idrijskem rudniku nakopali 150 tisoč ton rude na leto, lani pa so izkopali že 270 tisoč ton. Število zaposlenih pa se je v tem razdobju povečalo samo za 10 %.

GLAVNO ZLO SO POKLICNE BOLEZNI

Skrivnosti visokega standarda rudarjev v Idriji so nam tako znane. Prislužili so si ga z delom, cenami in izvozom. Standard pa bi bil votel, če ljudje denarja ne bi pametno izrabljali. Za idrijske rudarje pomeni visok standard urejeno stanovanje, primerno prehrano in dobro zdravstveno zaščito. Vsi trije pogoji se rudarjem uresničujejo.

Zdravje rudarjev postavljajo v Idriji na prvo mesto. Rudnik je imel že v času Marije Terezije svojega zdravnika. Takrat so bile zastrupitve z živim srebrom težko zlo. Rudarji so bili pogosto tako zastrupljeni z živim srebrom, da so zlatniki, če so jih drgnili s prsti, postali srebrni.

Poklicnih bolezni idrijskih rudarjev še vedno niso popolnoma zatrli, so pa njihov učinek na človeka omejili z rednimi pregledi in nadzorstvom delovnih razmer. Primeri smrtnosti so vedno redkejši, visoke starosti pa ne dočaka vsak rudar.

Zdravnik **dr. Ivan Hribernik,** ki skrbi za zdravje rudarjev že 36 let, pravi:

»V rudniku poznamo dvojno zlo: bolezni, ki nastajajo zaradi zastrupitve z živim srebrom in pljučne bolezni, ki nastajajo zaradi zaprašenosti ozračja v rudniku. Pogoji dela v rudniku so težki, zato so tudi poškodbe in prehladi rudarjev pogosti. Zdravniki seveda skrbimo, da rudarji ne delajo v razmerah, ki bi bile za zdravje škodljive«.

V rudniku v ta namen redno zbirajo podatke, ki jih rabi zdravstvena služba. Merijo temperaturo, koncentracijo hlapov živega srebra, zaprašenost in količine silicija v prahu, ki najbolj razjeda pljučno tkivo.

Pogoje dela v rudniku proučuje tudi inženir kemije **Ivica Kavčič,** ki v glavnem govori samo o prahu:

»Zaprašenost v rudniku je močna. Glavna vira zaprašitve sta vrtanje in razstreljevanje. Zaprašenost pa zmanjšujemo na dva načina: z zračenjem in vodnim vrtanjem. Kladiva za vodno vrtanje pa so seveda neprimerno dražja.«

V rudniku so prahu napovedali pravo vojno, ker je v zadnjih letih obolenj zaradi zaprašenosti plluč vedno več. Temu naj bi služila tudi zaščitna sredstva, ki se jih rudarji večkrat otepajo.

Vodja HTV službe inž. **Julij Vastič** kar naprej godrnja:

»Rudarji se branijo zaščitnih sredstev, dokler ne začutijo posledic na telesu. Takrat pa je seveda prepozno. Glavna ovira so neprimerne maske proti prahu, ki z njimi rudarji težko dihajo. Zdaj smo začeli uvajati nove maske ruskega in francoskega porekla, pri katerih rudarji nimajo takšnih težav pri dihanju. Stare maske bomo opustili.«

Preden se rudar spusti v jamo, dobi čevlje, obleko, perilo, čelado, svetilko in zaščitna sredstva. Med delom mu dajo še malico. Po delu pa se okopa. Obleko in perilo mu redno perejo v rudniški pralnici. Vse stroške nosi rudnik.

Zdravje rudarjev redno kontrolirajo. Zdravniški pregledi so obvezni, na nekaterih delovnih mestih enkrat na leto, na nevarnejših pa bolj pogosto. Zdravniki zaradi prevelike zaprašenosti tudi zapirajo delovišča, dokler jih ne »odprašijo.«

Rudiik je porabil lani za zdravstveno zaščito rudarjev 100 milijonov dinarjev. Rezultati niso izostali. Vseh boleznin so lani plačali za 21 % manj kot prejšnje leto. Občutno manj je bilo poklicnih obolenj in nesreč pri delu.

DVA KLJUČA RUDARSKE SREČE

Redki so rudarji v Idriji, ki še nimajo svojega ključa od stanovanja. V rudniku računajo, da bodo vseh stanovanjskih skrbi rešeni v dveh letih. Takrat bo rudarjem na voljo dovolj stanovanj. Lani in letos bodo skupaj zgradili 150 stanovanj. Skoraj vse, kar je v Idriji novega, je zgrajeno z denarjem rudnika. V mestu je zraslo več rudarskih naselij, največje za gradom, rudarske hišice pa stojijo na vseh pobočjih. Pri stanovanjski izgradnji so uporabljali več načinov, gradili so stolpnice in bloke, zidali enostanovanjske in montažne hiše in preurejali stara stanovanja. Tudi staro zapuščino rudniških stanovanj, ki so jih podedovali še od rajnke Avstrije, so že precej obnovili. V zadnjih letih so prekrili tri četrtine streh, napeljali vodovod in elektriko.

Stanku Majniku, predsedniku stanovanjske komisije, zaradi stanovanj ne sivijo lasje. Med vrsticami se včasih malo pobaha:

»V naših stanovanjih stanujejo tudi mnogi prosvetni delavci, pa nikogar ne podimo iz njih.«

Stanovanje je zelo važen ključ za zadovoljstvo, prav tako važen pa je tudi ključ od stanovanja. Obeh ključev je med delavci in rudarji nasploh še premalo, zato so idrijski rudarji bele vrane med črnimi. Kako daleč so idrijski rudarji s svojim standardom in zadovoljstvom pred ostalimi, pa je težko reči; vsekakor nekaj let. Morda je to tudi vzrok, da so tako radi doma in da le poredko zaidejo v gostilno...

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Zadnji pomenek rudarjev pred odhodom na delo v jamo.
Foto: M. Vizjak

Idrija je eno samo gradbišče. Na vsakem koncu gradijo. Letos bodo spravili pod streho 68 stanovanj v družbeni gradnji.

STANKO VEHAR je rudar strelec. V rudniku dela že 18 let. Pred vožnjo v rudnik se greje na soncu.

»Kje stanujete in kako?«

»Stanujem v lastni hiši, ki sem jo tudi sam zgradil. Res je, da v Idriji precej gradimo, vendar je stanovanj, kot povsod drugje, še vedno premalo.«

CIRIL HVALA, rudar strelec, v idrijskem rudniku je zaposlen že 15 let.

»Ali se v času dopusta dovolj odpočijete?«

»Lani in predlanskim nisem odšel nikamor na dopust. Ker zidam hišo, sem vsako uro porabil za delo. Kako bo pa letos z dopustom, še ne vem.«

MIRKO POLJANŠEK, upokojen, oče dveh otrok. V rudnik je prišel kmalu po vojni leta 1946.

»Ste zadovoljni s svojim zaslužkom?«

»Ne morem se pritoževati. Dobro zaslužim in zadovoljen sem. Skrbi me samo, če bo vedno tako.«

NIKO RUPNIK, rudarski nadzornik, ki v rudniku dela že 19 let.

»Kako so rudarji zaščiteni pri delu?«

»Predpisi o zaščiti pri delu so strogi, vendar se jih rudarji vedno ne držijo. Še posebej se branijo nositi zaščitna očala. Moja dolžnost pa je, da to od njih zahtevam.« M. Vizjak